

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Hösten 2014

Grundlärautbildningen

Barns inflytande i en målinriktad, resultatstyrd fritidshemsverksamhet

Författare

Ida Cardelli
Jessica Svalin

Handledare

Madeleine Arenhill Beckman

Examinator

Charlotte Tullgren

www.hkr.se

Barns inflytande i en målinriktad, resultatstyrd fritidshemsverksamhet

Abstrakt

Denna uppsats handlar om hur fritidshemmet arbetar med barns inflytande i fritidshemmets verksamhet där pedagogernas uppdrag inte bara är att lära barnen demokrati, utan att också bedriva verksamheten i demokratiska former. Syftet med vår studie är att vinna förståelse för barns uppfattningar och upplevelser av elevinflytande i fritidshemmets målinriktade och resultatstyrda verksamhet. I studien görs både en historisk tillbakablick på vad tidigare styrdokument har sagt om elevinflytande och hur dagens styrdokument är formulerade kring samma fenomen. Studien har arbetats fram utifrån en fenomenologisk vinkling av barns perspektiv, vilket här innebär att begreppet inflytande ses som ett fenomen som har brutits ner till de didaktiska frågorna *vad*, *hur* och *när* barnet uppfattar att, och upplever sig få, inflytande i fritidshemmets verksamhet.

Vi har analyserat tidigare forskning, litteratur och skolans styrdokument samt sökt empiri i intervjuer förlagda som samtalspromenader och genom frågeformulär för att vinna förståelse i ämnet. Resultatet visar att barnen upplever att de får inflytande genom olika mötesprocesser, men att de är mindre delaktiga i verksamhetens planering. Vidare visar våra resultat att barnen sätter störst värde på inflytande över kompisarna och medbestämmande i leken och att pedagogens närvaro har stor betydelse för om inflytande fås i den fria leken på fritidshemmet.

Ämnesord

Elevinflytande, demokrati, barns perspektiv, fenomenologi, fritidshem

Innehållsförteckning

Förord	3
1. Inledning och bakgrund	5
1.1 Arbetets disposition	7
1.2 Syfte och frågeställning	7
1.3 Styrdokument från förr till nu	8
1.3.1 1946 års skolkommissions betänkande	8
1.3.2 Läroplan för grundskolan - Lgr62	8
1.3.3 Läroplan för grundskolan - Lgr69	9
1.3.4 Läroplan för grundskolan - Lgr80	9
1.3.5 Läroplan för det obligatoriska skolväsendet - Lpo94 och Fritidshemmens	10
1.3.6 Läroplan för grundskolan Lgr11 och Fritidshemmens Allmänna råd 2014	10
1.4 Begreppsdefinitioner	11
1.4.1 Elevinflytande	11
1.4.2 Demokrati	12
2. Teoretiska utgångspunkter	13
2.1 Fenomenologi	13
2.2 Barns perspektiv	14
2.3 Perspektivets betydelse för studien	14
3. Tidigare forskning	16
3.1 Inflytande och delaktighet	16
3.2 Inflytande i en målinriktad verksamhet	17
3.3 Demokrati i skuggan av makthierarki	19
3.4 Sammanfattning	21
4. Metod	22
4.1 Metodval	22
4.2 Urval	25
4.3 Undersökningsgrupp	25
4.4 Etiskt ställningstagande	25
4.5 Alternativa undersökningsmetoder	26
4.2.1 Observationer	26
4.2.2 Intervju i fokusgrupp	26
4.6 Sammanställningsmetoder	27
5. Resultat och analys	28
5.1 Att bestämma ó eller bestämmas över	28

5.1.1 Vad barnen får inflytande över	28
5.2 Demokratiska mötesprocesser	30
5.2.1 Hur barnet får inflytande	30
5.3 Frihet att välja skapar inflytande	32
5.3.1 När barnet uppfattar inflytande	32
5.4 Sammanfattning	34
6. Diskussion	37
6.1 Motiverade elever stöttas i läroplanen	37
6.2 Demokratiska mötesprocesser	38
6.3 Kamrater och leken viktigt för inflytande	39
6.4 Inflytande i en målinriktad verksamhet	40
7. Slutsats	42
8. Förslag till vidare forskning	44
Källförteckning	45
Medgivandeblankett till vårdnadshavare Bilaga 1	48
Frågor till samtalspromenader Bilaga 2	49
Frågeformulär Bilaga 3	50

Förord

Ett varmt tack till berörda pedagoger som varit en ovärderlig hjälp för oss i vår empiriska insamling av data till vår studie om barns inflytande i en resultatstyrd verksamhet. Utan er hjälpsamhet med utskick av frågeformulär och utlåning av era fantastiska barn på bästa verksamhetstid hade vår studie blivit mycket svårare att genomföra.

Ett varmt tack vill vi även ge till alla barn som bidragit med era kloka och resultatgivande svar både i frågeformulären och i våra samtalspromenader med efterföljande intervjuer.

Vi vill också tacka våra familjer och vänner som stöttat oss genom hela utbildningen. Det har varit tre tuffa år framför allt för våra barn och våra makar som har fått stå ut med vår frånvaro från familjelivet i perioder under våra studier. Det tänker vi ta igen nu!

Tack också till våra härliga kurskamrater för stöd, tröst och medlidande men framförallt för alla skratt vi har haft tillsammans under dessa år. Det har varit betydelsefullt och bidragit till orken att kämpa vidare när vi slitit i uppförsbacke.

Sist men inte minst vill vi rikta ett varmt tack till alla våra lärare vid högskolan Kristianstad som hela tiden har trott på vår förmåga och stöttat oss i denna. Ni har alla gett oss så mycket nya kunskaper och erfarenheter som vi har lagt till de kunskaper vi gick in i utbildningen med. Vi går starka som aldrig förr nu ut i yrkeslivet som vår kommuns första grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem.

Tack!

Ida Cardelli och Jessica Svalin

Grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem

Ht 2014

1. Inledning och bakgrund

För att barn ska växa upp till demokratiska medborgare behöver barnen enligt våra styrdokument få uppleva inflytande under sin uppväxt. Därför bör inflytandet finnas med som en del av barns vardag både i förskolan, på fritidshemmet och i skolan. Våra styrdokument ger uttryck för att barnen ska utveckla demokratiska principer, delta i samtal och formulera och framföra åsikter. De ska också ha möjlighet att kunna påverka och ta ansvar. (Skolverket 2011)

Skolinspektionen (2010) har granskat 77 fritidshem i Sverige och syftet med rapporten var att förbättra kvaliteten på fritidshemmen runt om i landet. Rapporten visar på att fritidshemmen behöver erbjuda fler planerade aktiviteter, öka barnens möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten samt att utgå mera från barnens nyfikenhet och lust att lära. Skolverket påpekar dock att inflytandet kanske inte bara är av godo utan faktiskt även kan utgöra ett hinder för barnet:

Inflytande och ansvar kan också innebära risker. De senaste decenniernas decentralisering och utbildningsreformer har inneburit en ansvarsförskjutning där det förutsätts att elever kan och vill ta ansvar, vara flexibla och initiativrika. (Skolinspektionen, 2010)

Ansvarsförskjutningen och valfriheten är en god tanke för barnens utveckling och lärande i strävan mot en demokratisk medborgare, men kan enligt Skolverket (2013) istället ha lett till en förstärkning av de sociala skillnaderna mer än att ha utjämnat dem.

Tilltron till individens valfrihet har med andra ord inte inneburit någon större förändring för elevers möjligheter till framtida livschanser. Det har istället inneburit en förskjutning av lärandets resurser från resurssvaga till resursstarka grupper trots en retorik om en mer kreativ skola som skall verka i motsatt riktning mot social inkludering och lust att lära. (Skolverket, 2013)

Begreppen elevinflytande och demokrati behöver aktivt diskuteras och arbetas med i skolor och på fritidshem för att öka barnens förståelse för hur demokrati fungerar i samhället. Barn ser emellertid igenom när demokratin inte är äkta menar Elvstrand (2009) och förklarar utifrån sin studie att barn vet vilket inflytande de vill ha. Lärandet i fritidshemmet bör ses som en demokratisk och effektiv processutbildning, skriver Hedström (2014) där äkta demokrati ska bedrivas i verksamheten. Författaren belyser också att uppdraget i fritidshemmets verksamhet har förändrats mycket under de senaste åren, och att det förnyade uppdraget kräver nya kunskaper för pedagogerna.

Skolans styrdokument har historiskt sett inneburit att komplettera hemmet medan idag ligger fritidshemmets fokus i huvudsak på att komplettera skolan. Skolverket (2011) beskriver att barnen ska vara aktiva och vidareutveckla arbetsformer och synsätt, och att de ska ha möjlighet till inflytande över sin utbildning. I skolans nuvarande läroplan Lgr11 (Skolverket, 2011) står det att läsa att pedagogen är skyldig att bedriva demokratiska arbetsformer för eleverna. Fritidspedagogen ska utveckla elevernas förmåga att ta ett personligt ansvar genom att få delta i planering och utvärdering av den dagliga verksamheten. Rapporter från Skolverket (2000, 2005) och Skolinspektionen (2010) visar att barnen på de flesta fritidshem lämnas med sin egen fria lek eller på olika sätt störs eller hindras i sin lek av de vuxna. Det visar sig i dessa rapporter att verksamheten heller inte utgår från barnens olika behov, intressen och olikheter.

Barnkonventionens artikel 12 (Salamancadeklarationen, 2006) uttrycker att barn är kompetenta, sociala varelser som i frågor som rör dem har en rättighet i att få sina åsikter hörda. De ska bli lyssnade till och tagna på allvar. Vårt intresse för hur elevers inflytande på fritidshemmet ser ut blir starkare. Våra tolkningar av skolans styrdokument är att fritidshemmets verksamhet skall utgå från barnets livsvärld där pedagogerna tillsammans med eleverna i demokratiska arbetsformer planerar verksamheten. Dessutom ska fritidshemmet enligt styrdokumentet i huvudsak formas till en målinriktad verksamhet utifrån ett barnperspektiv. Fritidshemmets verksamhet bär tillsammans med barnens vårdnadshavare ansvaret för att fostra och förbereda barnen för ett liv i ett demokratiskt samhälle.

Barn ska enligt styrdokumentet få vara med och utveckla demokratiska principer, delta i samtal samt formulera och framföra åsikter. De ska också ges möjlighet att kunna påverka och ta ansvar, samt att utöva inflytande över sin utbildning (Skolverket 2011). I styrdokumentet för skola och fritidshem står det inskrivet att verksamheten ska bedrivas i demokratiska former men det finns ingen tydlighet i hur det ska genomföras. Vi hoppas att denna studie kan bidra till att utveckla pedagogers syn på, och intresse för, barns reella inflytande i en numera målstyrd verksamhet och på så sätt ge barnen frihet att i demokratiska former få vara med och bestämma inom ramen för den planerade verksamheten. Mycket av den forskning som finns om barns inflytande utgår från ett barnperspektiv, vilket betyder att det är den vuxnes uppfattningar om vad som är bäst för barnet som studeras. Vi har i vårt arbete istället utgått från barnets egna uppfattningar om hur de uppfattar inflytande i verksamheten.

Under dessa tre år som vi har studerat till grundlärare med inriktning mot fritidshem har vi blivit mer och mer nyfikna på hur barn egentligen förstår, uppfattar och upplever vad inflytande i fritidshemmets verksamhet är och innebär. Vi är också nyfikna på vad barnen själva anser är viktigt att de får bestämma över. För att få veta något om barnens syn på inflytande kommer vi att lyfta fram deras egna uppfattningar och ställa det i relation till hur tidigare forskningsresultat kring pedagogers arbete med barns inflytande i verksamheten ser ut. Med utgångspunkt i Skolverkets rapporter och styrdokumentens förordningar avser vi att ta reda på hur barn uppfattar det egna inflytandet i fritidshemsverksamheten.

1.1 Arbetets disposition

Inledningsskapitlet förklarar arbetets bakgrund, syfte och frågeställningar och ger en kort beskrivning om varför vi utfört studien. Utifrån syftet följer en beskrivning av de storheter som influerat fritidshemmets verksamhet samt vad tidigare och nuvarande styrdokument säger om elevinflytande. I nästa kapitel följer en förklaring av vårt perspektiv som vi använt genom hela vårt arbete. Rapporten fortsätter sedan med tidigare forskning kring vårt berörda ämne. Metodkapitlet beskriver hur vi gått tillväga när vi utfört vår empiri. Efterföljande kapitel presenterar utifrån vårt perspektiv resultatet av det insamlade empiriska materialet som presenteras deduktivt tillsammans med den analys vi gjort. Kapitlet redogör för de erfarenheter och slutsatser som vi kommit fram till. Avslutningsvis följer en diskussion och slutsats kopplat till tidigare forskning och våra resultat.

1.2 Syfte och frågeställning

Studiens övergripande syfte är att vinna förståelse för barns uppfattningar och upplevelser av elevinflytande i fritidshemmets verksamhet. Fokus riktas mot barnets uppfattningar av elevinflytande i fritidshemmets verksamhet. Det är de vuxnas skyldighet att utbilda barnen till demokratiska medborgare genom att inte bara undervisa dem i demokrati utan att även bedriva verksamheten i demokratisk anda. Genom barnens perspektiv ska vi i detta arbete försöka finna svaret på följande frågor:

- Vad uppfattar barnen att de får inflytande över i fritidshemmets verksamhet?
- Hur uppfattar barnen sin möjlighet att utöva inflytande på fritidshemmet?
- När uppfattar barnen att de får inflytande i fritidshemmets verksamhet?

1.3 Styrdokument från förr till nu

Allt det vi gör i våra skolor och på våra fritidshem har bakom sig en lång utveckling, en lång förändrings- och anpassningshistoria som har lett oss fram till det förhållningssätt och den syn på lärande vi har i våra skolor och fritidshem idag. Synen på barnens roll i samhället har alltid varit utgångspunkten för skolans verksamhet och utformning och därmed också blivit den centrala faktorn för vilken roll pedagogerna ska inta i mötet med barnen i verksamheten. (Arfwedson, Arfwedson, 1998 s.17) Nedan följer styrdokumentens texter om elevinflytande och demokrati i skolan. Vi belyser förändringar och hur synen på inflytande och demokrati har utvecklats från skolans första styrdokument och ända fram till idag.

1.3.1 1946 års skolkommissions betänkande

Gemensamt uttrycker grundskolans tidigare styrdokument att elevernas delaktighet och inflytande är en förberedelse till ett aktivt och ansvarsfullt liv i ett demokratiskt samhälle.

Redan 1948 kan vi tyda att skolans lärare i demokratiska former skulle ge eleverna möjlighet till inflytande och medansvar i vissa av skolans frågor. Under rubriken *Arbetsättet* i 1946 års skolkommission står det:

Lärjungarna bör genom sina representanter beredas ett betydande medinflytande på skolans sociala liv, på utformningen av skolans ordningsföreskrifter och på tillämpningen av dessa (SOU 1948:27 s.129).

Eleverna skulle därmed få inflytande över den sociala miljön i skolan, och att vara delaktig i bestämmandet över, och praktiserandet av, skolans regler. Eleverna skulle fostras i demokratisk anda, lära sig förhållandet mellan orsak och verkan och att de därigenom skulle utveckla sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar.

1.3.2 Läroplan för grundskolan - Lgr62

Elevers inflytande utvecklades en aning i nästkommande styrdokument, Lgr62. Här står det framskrivet att regler skulle diskuteras fram i demokratiska processer mellan elever och vuxna. Motsättningar mellan ungdomarnas och de vuxnas normer och regler skulle lyftas upp till diskussion för att finna gemensamma lösningar. Betydelsen av att göra undervisningen motiverande och meningsfull för eleverna skrevs fram, och detta exemplifieras genom.

í att börja med anknytningspunkter mellan stoffet och elevernas egna erfarenheter eller aktuella tilldragelser, genom att föra fram intressanta detaljer i stoffet eller genom att till en början ägna sig åt några för eleverna betydelsefulla resultat, som hör samman med ämnesområdet i fråga. (Kungliga skolöverstyrelsen, 1962 s.46)

1.3.3 Läroplan för grundskolan - Lgr69

När Lgr69 trädde i kraft hade den demokratiska tanken utvecklats till att i högre grad än tidigare innefatta elevernas påverkan på den sociala samvaron i skolan. De skulle även ges inflytande över arbetsformerna i undervisningen.

Individens behov och samhällets krav i olika avseenden är bestämmande för innehållet, formerna och organisationen av skolans verksamhet. Skolan skall även ge möjlighet för eleverna att påverka sina arbetsvillkor. (Skolöverstyrelsen, 1969 s.10)

På detta sätt skulle verksamheten ge eleverna en känsla av meningsfullhet, och då leda till motivation i inläringen. Genom ett demokratiskt förhållningssätt mellan skolans ledning, lärare och elever skulle man skapa de bästa förutsättningarna för eleverna att omsätta medansvar i praktiken. Genom att införa exempelvis elevråd och klassrumsdiskussioner skulle eleverna få vara delaktiga i, och ges medansvar för, vissa av skolans beslut. (Skolöverstyrelsen, 1969)

Kreativitet var ett nytt begrepp för skolans lärare och pedagoger att anamma i undervisningen under 70-talet. Enligt Egidius (1974 s.22; se Selberg, 2001 s.61) skulle varje lärare behöva fundera på hur de skulle få eleverna att tänka annorlunda och utföra uppgifter på ett nytt och kanske bättre sätt än läraren hade tänkt för att utvecklas och nå andra mål än de som läraren hade planerat.

1.3.4 Läroplan för grundskolan - Lgr80

Elevernas ansvar och medinflytande förstärktes ytterligare när nästa läroplan för skolan, Lgr 80, trädde i kraft i början av 1980-talet. Skolan sågs nu ännu tydligare än tidigare som en väsentlig del av samhället och den nya läroplanen skulle spegla den demokratiska samhällssyn och människosyn som rådde (Skolöverstyrelsen, 1980). Under rubriken *Skolans mål* läser vi att:

Skolan har skyldighet att ge eleverna ökat ansvar och medinflytande i takt med deras stigande ålder och mognad (Skolöverstyrelsen, 1980 s.13).

Skolans innehåll och arbetssätt skulle stimulera eleverna att vilja omfattas av de demokratiska värderingar som rådde i samhället genom att låta dem få inflytande över hela sitt lärande. I demokratisk anda skulle eleverna få vara delaktiga i val av arbetssätt, ges inflytande över planeringar och vara delaktig i utvärderingarna av aktiviteterna. Selberg (2001) skriver att skolarbetet skulle vara öf elevaktivt, probleminriktat, verklighetsanknutet, laborativt och undersökande med en individualiserad undervisningö (Selberg, 2001 s.64). Fritidshemmet sågs ännu inte som en del av skolans värld, utan låg ofta i separata lokaler en bit från skolan. Fritidshemmet verkade därmed ännu inte heller under skolans styrdokument.

1.3.5 Läroplan för det obligatoriska skolväsendet - Lpo94 och Fritidshemmens Allmänna råd 1999

På 1990-talet skedde stora förändringar i läroplansskriften med öelevers /í / rätt till inflytande och påverkanö (Skolverket, 1998 s.7). Skolans verksamhet skulle inte bara förmedla de grundläggande demokratiska värderingarna, utan även öbedrivas i demokratiska arbetsformerö (Skolverket, 1998 s.7). Att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig i verksamhetens utformning gav eleverna möjlighet att få inflytande över sin utbildning (Skolverket, 1998).

Den 1 augusti 1998 kom fritidshemmet att gälla under rådande styrdokument, Lpo94, då fritidshemmet skrevs in som ett tillägg till skolans verksamhet under § 3 i förordningen (Skolverket, 1998 s.3). Fritidshemmet skulle använda tillämpliga delar ur läroplanen, och rikta verksamhetens fokus i huvudsak mot kapitel 1 - *Skolans värdegrund och uppdrag* och kapitel 2.1 - *Normer och värden* (Skolverket, 1998 s 5-11). Året därpå kom så den första tydliga skriften om fritidshemmets faktiska uppdrag och uppgift ut, *Allmänna råd med kommentarer*, baserad på läroplanen Lpo94. Den reviderades 2007, och genomsyrade elevernas möjlighet till eget inflytande i verksamhetens alla aktiviteter, planerade såväl som elevernas egenvalda aktiviteter.

Delaktighet, utifrån erfarenhet, ålder och mognad, är en grundförutsättning för barns möjligheter att föra sin egen talan och påverka. Det är dock viktigt att inte bara det inflytande som sker vid gruppaktiviteter stärks utan även barnets inflytande över sina egna aktiviteter. (Skolverket, 2007 s.28)

1.3.6 Läroplan för grundskolan Lgr11 och Fritidshemmens Allmänna råd 2014

I den nuvarande läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet framgår det tydligt att eleverna ska ges stort inflytande över sin utbildning och över verksamhetens

innehåll och utformning. Fritidshemmet ingår som en del i skolväsendet och omfattas av läroplanens första del som handlar om skolans värdegrund och uppdrag, medan verksamheten i läroplanens andra del omfattas av de delar som är möjliga att tillämpa (Skolverket, 2011). Skolan och fritidshemmet ska i nuvarande styrdokument ses som en helhet (Skolverket, 2011 s.10), och därmed har begreppet elever blivit ett faktum även på fritidshemmet. Fritidshemmet tillämpar dock inte den tredje delen i läroplanen som omfattar skolans kunskapskrav.

De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever. Elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. (Skolverket, 2011 s.15)

De övergripande målen och riktlinjerna i de nuvarande styrdokumenten förutsätter att alla elever är motiverade att både vilja och att kunna ta ansvar för sitt personliga lärande i skolan och på fritidshemmet. Alla elever ska, utifrån ålder och mognad, få öreellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll (Skolverket, 2011 s.15), vilket sker när pedagoger och elever tillsammans planerar och utvärderar verksamheten. Eleverna ska fortfarande, precis som utifrån Lpo94, förberedas för ett liv i ett demokratiskt samhälle (Skolverket, 2011).

Fritidshemmet ska erbjuda alla elever en meningsfull fritid, och en öförutsättning för att eleverna ska uppleva meningsfullhet är att de görs delaktiga och får inflytande över utformningen av verksamheten (Skolverket, 2014 s.32). Det demokratiska fritidshemmet beskrivs som en plats där eleverna ska få möjlighet att påverka och välja men inte alltid bestämma (Skolverket 2014). Pedagogerna ska lyssna på eleverna och samtala med dem om huruvida deras åsikter och önskemål kan tillgodoses för att eleverna ska uppleva att de har inflytande i verksamheten (Skolverket, 2014).

1.4 Begreppsdefinitioner

I arbetet förekommer en del benämningar/begrepp som vi förklarar under arbetets gång. Nedan följer förklaringar av de huvudsakliga begrepp som vårt arbete bygger på.

1.4.1 Elevinflytande

Svenska akademiens ordlista (2014) förklarar ordet inflytande som möjlighet att påverka.

Genom elevinflytande ger man en ökad meningsfullhet för barnen (Hägglund, Quennerstedt & Thelander 2013) och elevinflytande är en mänsklig rättighet. Barnen upplever inflytande när de i mötesprocesser får ta stort ansvar och den vuxne håller låg profil, menar Rönnlund (2013). Vidare framhåller författaren att barnen också upplever elevinflytande när gruppen går mot samma mål och arbetsformerna för att uppnå målet diskuteras tillsammans. Skolverket (2014) beskriver:

Att eleverna har möjlighet att påverka och välja vad de vill göra i fritidshemmet är inte detsamma som att de alltid får bestämma vilka aktiviteter de vill ägna sig åt. För att eleverna ska uppleva att de har inflytande är det dock viktigt att personalen i fritidshemmet lyssnar på deras önskemål och åsikter, tar ställning till dessa samt kommunicerar med eleverna så att de förstår personalens prioriteringar och ställningstaganden. (Skolverket, 2014 s.34)

Vi tolkar fritidshemmets uppdrag som en övning i demokrati för barnen, och menar därför att de bör få vara delaktiga i diskussioner och samtal, formulera och argumentera för sina åsikter, föra förhandlingar och vänta på sin tur. Barnen bör också få prova på demokratiska gruppprocesser som t.ex. fritidsråd/ elevråd/ fritidsmöte där de demokratiska principerna prövas och utövas. I denna studie talar vi om elevinflytande ur barnets perspektiv där denne ses som en medborgare med rätten att tycka och tänka och ges möjlighet att kunna påverka sin arbetsdag på fritidshemmet.

1.4.2 Demokrati

Demokrati är ett svårt fackord som det finns många olika åsikter om. Nationalencyklopedin (2014) tolkar ordet som *folkmakt* och *folkstyre* men belyser också att det råder delade meningar om ordets betydelse. Carlsson och Nilholm (2004) delar in demokrati i fyra olika områden. Vi menar att det i fritidshemmets verksamhet används tre av dessa områden. *Representativ demokrati* innebär att man väljer ut en eller några personer som man vill ska företräda ens åsikter. På fritidshemmet används den representativa demokratin i t.ex. elevråd och fritidsmöten. *Deltagardemokrati* betyder att varje individ påverkas av majoritetens resultat men är fri att delta, rösta och lägga fram sina synpunkter. *Deliberativ demokrati* handlar om samtalet. Skilda meningar ska genom samtal leda fram till ett demokratiskt beslut som alla sedan förväntas följa. I vårt arbete talar vi om demokrati ur elevens perspektiv. Detta innebär att eleven ses som en medborgare med rätten att tycka och tänka.

2. Teoretiska utgångspunkter

Denna studie har en fenomenologisk vinkling av barns perspektiv som utgångspunkt. Detta perspektiv lyfter studien då barnens uppfattningar av inflytande i detta arbete ses som ett fenomen. Vår avsikt är att studera barns inflytande så som det visar sig för barnet på fritidshemmet samt hur de erfar det egna inflytandet i verksamheten och på så sätt få förståelse för barns egna uppfattningar och deras möjligheter till inflytande.

2.1 Fenomenologi

Fenomenologins grundare Edmund Husserl, påvisar att det i fenomenologin framhålls personliga upplevelser och att uppfattningar beskrivs i empiriska undersökningar. Med det menar han att det handlar om att förstå verkligheten och att varje uppfattning är unik. Vidare beskriver han att detta grundar sig i tidigare erfarenheter som har betydelse för uppfattningen av något. (Giorgi, Giorgi, 2008; Giorgi, 1997)

Inflytande kan ses som en socialt medveten handling. Detta betyder att barnet agerar på olika sätt för att få inflytande. För att få den fenomenologiska vinklingen av barnens perspektiv har vi i denna studie brutit ner begreppet inflytande i mindre beståndsdelar som utgår från de didaktiska frågorna *vad, när och hur* ó erfar barnet inflytande i verksamheten?

Vi ser begreppet inflytande utifrån metaforen av en blomma, där varje kronblad utgörs av de didaktiska frågorna i studiens syfte. Med denna symbolbild menar vi att fenomenologi och barns perspektiv i vår studie förbinds med varandra då de sociala handlingarna inte går att särskilja från begreppet inflytande. Barnets uppfattningar och upplevelser i det sociala sammanhanget är odelbara då vi anser att dessa två hänger samman.

Vi använder i vårt arbete fenomenologin på det sätt som Kvale och Brinkman (2009) beskriver nedan:

Generellt är fenomenologi i kvalitativa studier en term som pekar på ett intresse av att förstå sociala fenomen utifrån aktörens egna perspektiv och beskriva världen som den upplevs av dem enligt antagandet att den relevanta verkligheten är vad människor uppfattar att den är. (Kvale & Brinkman, 2009 s. 42)

2.2 Barns perspektiv

Sommer, Pramling Samuelsson och Hundeide (2011) beskriver barns perspektiv som deras egen fenomenologi. Barns perspektiv handlar enligt dessa författare om barns möjlighet att förmedla sina upplevelser, erfarenheter, tankar och känslor. För att kunna förstå barns livsvärld behöver de vuxna enligt författarna kunna tolka barnens olika uttryck. Vidare menar författarna att barnen ska mötas med respekt och betraktas som likställda med den vuxne. Därför bör den vuxne lyssna och bekräfta barnets behov. Detta innebär att vi i våra undersökningar ska framhålla barnens personliga upplevelser och att deras uppfattningar ska beskrivas. Vi som forskare måste lägga våra egna förkunskaper, värderingar och erfarenheter åt sidan när fenomenet inflytandet ska studeras. Våra empiriska undersökningar ska utifrån en fenomenologisk vinkling av barnens perspektiv leda oss fram till svaren på de frågor som vårt arbete utgår från.

2.3 Perspektivets betydelse för studien

Denna studie utgår från att fenomenologi och barns perspektiv har ett nära samband och därmed ska ses som en enhet. Vi tolkar barnets medverkan subjektivt och kommer på det sättet åt deras uppfattningar, attityder, känslor, erfarenheter och tankar vilket också Denscombe (2009) talar om i sin forskningshandbok. Barnen ska ses som delaktiga i genomförandet vilket innebär att det är deras ord som är vår sanning. På det sättet ges de inflytande både genom ord och i handling.

Vår tolkning av styrdokumentet är att barn ska behandlas med samma respekt som vuxna. De vuxna bör tolka barnens meningsskapande utifrån barnens sätt att uttrycka sig och agera i den pedagogiska verksamheten. Vår uppfattning är att detta är viktigt för barns rätt att utvecklas till demokratiska samhällsmedborgare.

De svårigheter vi kan råka på i användandet av detta perspektiv är att vi som forskare är en del av barnens livsvärld. Att presentera barns livsvärld utan egna tolkningar är svårt. Trots att vi som forskare lyssnar på barnen, studerar dem och försöker komma så nära deras perspektiv som möjligt handlar det ändå alltid om hur vi ser och tolkar deras uttryck. Så länge den vuxne inte kan träda in i barnets kropp och hjärna för att se olika fenomen med deras ögon så finns

det risk för att det ändå är den vuxnes syn på barnets perspektiv som belyses. Dessa faktorer kan omedvetet komma att påverka resultatet i vårt arbete.

3. Tidigare forskning

Denna del presenterar tidigare forskning av barns inflytande i skolan och på fritidshemmet. Hur pedagoger tolkar och bär upp det demokratiska yrkesuppdraget påverkar i högsta grad hur mycket reellt inflytande barnet får i verksamheten. Vi belyser forskning både ur barns perspektiv och ur ett barnperspektiv, då vi valt att både synliggöra barns egna tankar och pedagogers syn på barns inflytande i verksamheten.

3.1 Inflytande och delaktighet

Förändringar och arbetsformer har förändrats i skolan och den egna individens behov sätts numera tydligare i centrum, visar Elvstrand (2009) som forskat kring barns delaktighet i skolan. Författaren framhåller att barnets och pedagogens interaktion med varandra spelar en stor roll för hur eleven upplever sitt inflytande. Delaktighetsfrågor finns alltid närvarande i skolans verksamhet men det är till största delen de vuxna som samverkar kring detta och inflytandet blir på det sättet av fel sort, menar Elvstrand (2009). Hennes syfte med studien var att visa på hur delaktighet görs. Studien visar att barnens delaktighet spretar och att det finns en brist på kontinuitet och samstämmighet. Författaren menar att barnen slängs mellan att erbjudas hög delaktighet ena stunden för att i nästa inte ha någon alls. Vidare framhålls det i studien att pedagoger ofta byts ut vilket gör det svårt att uppleva kontinuitet i verksamheten. Elvstrand (2009) menar också att barnen upplever regler som förbud och att de gör vad de kan för att kringgå dessa. Dessutom upplever barnen ofta orättvisor i allt och att detta leder till att demokrati och inflytande inte utövas. Vidare utläser vi i hennes studieresultat att barnen inte gör någon skillnad på öskolans kunskapsuppdrag och dess sociala funktioner (Elvstrand, 2009 s. 231). Med det tolkar vi att skola och fritidshem har ett nära samband som barnen inte upplever någon större skillnad mellan.

Thornberg och Elvstrand (2012) har undersökt barns åsikter och erfarenheter av demokrati och elevinflytande. De forskade på tre grundskolor och resultatet från 2 av 3 skolor visade att eleverna förväntades lyda skolans regler, uppträda ordentligt och göra det som läraren säger. Den tredje skolan arbetade aktivt med elevernas inflytande kring hur inläringen skulle ske. Likväl kunde författarna finna brister på elevinflytande på samtliga tre skolor där kontinuitet för inflytande saknades. Elvstrand (2009) och Thornberg och Elvstrand (2012) finner likvärda resultat där båda är eniga i att barns inflytande i verksamheten handlar om vuxnas idéer om hur inflytandet ska ske. Barnen gör det som de förväntas göra med sitt inflytande, vilket

innebär att göra det som läraren uttrycker. Detta talar mot Pramling Samuelsson och Sheridan (2003) som menar på att inflytande är en grundförutsättning för att barnen ska kunna föra sin talan. Vidare menar dessa författare att barn bör vara delaktiga i beslut och processer som rör dem.

Rönnlund (2013) upplever att skolan använder sig av två olika demokratiska modeller för att ge barnen inflytande och skapa demokrati. Hon menar att *deltagandedemokrati* utövas i form av att barnen får vara med och påverka beslut som tas i verksamheten. Detta ökar, enligt Rönnlund, barnens intresse av att försöka påverka. Vidare menar hon att *deliberativ demokrati* används som ett redskap för lärande där samtalet är en viktig del av barnens utbildning. Författaren visar i sin studie att barn och pedagoger pratar om demokrati och inflytande som ett samlat *vi* där alla tillsammans ser sig som *medarbetare*. Hon talar om barn och pedagoger som en enhet och menar att denna enhet tillsammans kan uppnå målet. Författaren beskriver hur skolan aktivt, konkret och på olika sätt, arbetar med barns inflytande i verksamheten.

Elvstrand (2009) menar som en motpol till Rönnlunds uppfattning om elevinflytande att de vuxna inte fullt ut tillgodoser barnens önskemål och åsikter, utan begränsar deras inflytande till vissa objekt, vilket författaren menar gör det svårt att forma verksamheten till något gemensamt.

3.2 Inflytande i en målinriktad verksamhet

Pedagoger behöver utveckla och möjliggöra elevinflytandet genom att väva samman kraven i styrdokumentet med individen i verksamheten, menar Forsberg (2000). Vidare skriver hon att pedagogen måste arbeta mer med att samtala med barnen och då inte enbart vid konflikthantering. Hon menar att samtalen ska leda mot något gemensamt att arbeta mot som kan skapa vidare frågor som i sin tur kan bidra till att utveckla verksamheten.

Danell (2003) har i en studie om elevers inflytande intervjuat 12 pedagoger. En av frågeställningarna handlade om hur pedagogerna sammankopplar läroplanens syfte med elevinflytande. Resultatet visade att pedagogerna var väl medvetna om sitt uppdrag och att inflytandet skedde genom att eleverna fick ha inflytande över arbetsformer och samråd. Studien visade att dessa arbetsformer gav svaga anvisningar om *hur* arbetet med inflytande skulle genomföras. Detta ledde till att Danell (2006) skrev en ny avhandling med

elevinflytande sett ur pedagogernas perspektiv och där elevinflytande skulle diskuteras kollegialt. Detta gjordes genom att pedagoger fick diskutera elevers svar om elevinflytande i tidigare gjorda enkäter. Hans syfte var att få fram hur elevinflytande konstruerades. Det visade sig att barnen utifrån enkäterna ansåg sig få vara med och bestämma på fritidshemmet och att pedagogerna var nöjda med det svaret på inflytandet. Danell (2006) menar att pedagogerna på fritidshemmet anser att elevinflytandet är viktigt i verksamheten men att barnen är omedvetna om när de får vara med och bestämma. Vidare framhåller författaren att elevinflytandet från pedagogernas håll anses som problematiskt och omständigt. Han betonar att pedagogen upplever att barnen har svårt att välja och därför begränsas deras valmöjligheter för att undvika frustration. Danell (2006) menar också att barnens förväntningar gör att pedagogerna intar en försvarsbarriär och skyller på att barnen har svårt att både sätta gränser för sina behov och att lyssna.

Karlsson (2000) framhåller motsatsen till Danell (2006) och menar att pedagogen på fritidshemmet ser barnets inflytande som en resa där förmågor och synsätt ska bearbetas och att pedagogen fungerar som en förebild, skriver Karlsson (2000). Vidare menar författaren att kunskapsmål ofta dominerar verksamheten och hindrar den pedagogik som pedagogen vill utföra. Barnen behöver utbyta erfarenheter och lära sig att bilda åsikter och fritidshemmets pedagogik ska skapa demokratiska dialoger som utvecklar goda demokratiska medborgare. Karlsson (2000) framhåller också vikten av att fritidshemmets bedömningar och deras kvalitetsarbete måste gå i linje med det demokratiska arbetssättet och anser därför att dialogen bör präglade utvärdering och bedömningsarbetet. Slutligen sammanfattar han att pedagogernas arbete i verksamheten har ändrat fokus från självstyre till en målinriktad verksamhet och fler områden inom fritidshemspedagogiken får stå åt sidan för att verksamheten ska vara mätbar.

Pedagoger iscensätter ofta demokratiska arbetsformer och barns inflytande i verksamheten men att kamraterna kan förstöra rättigheterna till demokrati, skriver Tholander (2005). Han menar att pedagogerna ständigt arbetar för att genom fostran skapa demokrati och inflytande för barnen. Vidare framhåller författaren att alla barn inte är mottagliga för demokratiska arbetsformer men att pedagogen kan iscensätta dessa genom att föra samtal och låta barnen själva få utöva inflytande. Skolans miljö kan ses som en tredje pedagog som tydligt utstrålar vad som är möjligt och inte möjligt, menar Pramling Samuelsson och Sheridan (2003). Trots att vuxna har blivit bättre på att tolka barns tankar menar författarna att det fortfarande är väldigt få barn som är med och tar beslut i frågor som rör deras liv.

Pedagogen behöver tid för sitt pedagogiska uppdrag för att kunna bli bättre på demokratiska arbetsformer och utvärdering av det dokumenterade arbetet, menar Karlsson (2000). På det viset anser författaren att det kommer skapas nya utmaningar där både barn och pedagoger måste våga pröva nya arbetssätt och metoder för att nå uppsatta mål. Persson (2008) sammanfattar i sin studie att samverkan mellan skola och fritidshem endast fungerar som en envägskommunikation där fritidshemmets pedagoger stödjer skolan medan skolan bara samverkar i form av att bidra med lokal. Detta innebär, menar författaren, att pedagogernas tid att planera eftermiddagsaktiviteten brister och att pedagogen redan är uttröttad innan dennes huvuduppdrag startar för dagen. Detta kan medföra att inflytandet uteblir eftersom pedagogen inte har krafter kvar till sitt huvudsakliga uppdrag.

Sammanfattningsvis kan vi tyda att alla de forskare vi studerat understryker att den demokratiska dialogen är en knutpunkt för hur barn uppfattar sin möjlighet till inflytande i verksamheten. Elvstrand (2004) framhåller att pedagoger arbetar för att sätta barnens behov i centrum, och att det pågår ett medvetet och kontinuerligt arbete för att ge barnen inflytande över sin tid på fritidshemmet. En kontrast till detta forskningsresultat ser vi hos Danell (2003, 2006) och Karlsson (2000) som lyfter fram att pedagoger ibland kan ha svårt att kombinera barns inflytande med de mål som satts upp för verksamheten och för barnen, och att fritidspedagogiken därmed hamnar i skuggan av en målinriktad verksamhet.

3.3 Demokrati i skuggan av makt hierarki

Flera forskare har funnit att det är den vuxnes intressen som formar skolan och att barnen fortfarande används som försökspersoner, vilket Pramling Samuelsson & Sheridan (2003) ser som ett stort problem för barnen i verksamheten. Tholander (2005) har slagit samman och analyserat resultaten av tidigare forskning om demokrati och elevinflytande och har i resultatet kommit fram till att barnen, trots att de vill ha inflytande i skolan och på fritidshemmet, inte får det inflytande de har rätt till, och att de därför har svagt utvecklade kunskaper för att utöva inflytande. Författaren har också själv studerat hur demokrati i skolan fungerar och hur inflytandet ser ut när barnen får utöva grupparbete. Han har totalt studerat 28 grupper från 5 skolor och gjort videoinspelningar och skapat diskurser utefter detta. Författarens arbete syftar till att ta reda på om barnen visar inflytande i relation till sina kamrater och inte enbart när pedagogen närvarar. Studien visar att barnen till stor del

förhandlar om arbetsordning och medbestämmande. Det framkommer att barnen saknar lärarens auktoritet och att de upplever inflytandet som otydligt. Vidare går att utläsa att när pedagogen lämnar rummet uppkommer en konfliktliknande situation där barnens röster höjs och blickar kastas. Barnen själva sätter utan pedagogens närvaro allas lika värde åt sidan. Ett problem vi kan se med detta är att flera forskare har funnit att det är den vuxnes intressen som formar skolan och att barnen fortfarande används som försökspersoner, vilket också Pramling Samuelsson & Sheridan (2003) ser som ett stort problem för barnen i verksamheten.

Det råder stora skillnader mellan skola och fritidshem och de ses av både lärare och pedagoger som olika *övärldarö*, visar Danell (2003) på i sin studie. Pedagogerna ger bortförklaringar till inflytande genom att visa på de stora skillnaderna mellan skola och fritidshem. Både pedagoger och lärare vill hålla isär de båda verksamheterna och något gemensamt synsätt verkar inte angeläget. Den gemensamma nämnaren är att barns inflytande handlar om val inom vissa gränser och att barnet får veta konsekvensen av sitt val. Författaren hävdar vidare att innebörden av att låta barnen bestämma blir enligt pedagogen en för stor uppgift och att barnet därmed tröttnar och inte färdigställer sina uppgifter. På det sättet uppnår inte barnen målen som ska uppfyllas. Det menar pedagogerna vara ett stort hinder för elevinflytandet. Detta talar mot Elvstrand (2009) som menar att barnen inte ser någon skillnad mellan de olika arenorna.

Barns inflytande visar sig i Forsbergs (2000) studie vara starkt begränsat framförallt när det gäller undervisningens innehåll och att pedagogerna inte lyssnar på barnen. Mot bakomliggande redovisning konstaterar författaren att nya förutsättningar för både barnen och pedagogerna är nödvändiga för att lyckas. Dessutom lägger hon fram att barns inflytande ska inkludera hela skoldagen och att gemensamma strävanden gör eleverna delaktiga i sin vardag. Barns möjlighet till inflytande finns inom ömakthierarkin i form av olika klassrådö, menar Brumark (2010, s. 87). Däremot antyder hon att barnen genom dessa råd sällan tas på allvar utan att deras önskningar och fantasier skrattas bort för att det utmanar öskolans grundläggande maktförhållandenö (Brumark, 2010 s. 89). Vidare betonar författaren att vuxna kanske har svårt att se att skolan skulle kunna vara en demokrati då barnen är omyndiga. Hennes slutsats mynnar ut i att skolan lever kvar i det historiska och att samma problem om demokrati och inflytande fortfarande lever kvar. Barns inflytande begränsas ofta så mycket att de får svårt att förstå vad inflytande och demokrati är, menar Pihlgren (2011). Skolans styrdokument framhåller öansvarstagande, reflekterande, aktiv och kritiskö som de

viktigaste förmågorna att utveckla hos barnen medan barnen själva framhåller relationer och kamratskap som det viktigaste (Pihlgren 2011 s. 145). Skolans ansvar är både att lära barnen demokrati och att bedriva demokrati i den pedagogiska praktiken, skriver Eriksson och Bostedt (2011) vilket också är tydligt framskrivet i skolans styrdokument.

3.4 Sammanfattning

Vårt syfte är att vinna förståelse för barns uppfattningar och upplevelser av inflytande i fritidshemmets verksamhet. Styrdokumentet utgår från att skola och fritidshem ska fostra demokratiska medborgare i god anda men om bara en typ av demokratisk process förekommer är det svårt för barnen att lära sig hur demokratins grunder ser ut och fungerar i samhället. Tidigare forskning har främst betonat elevinflytandet ur ett barnperspektiv. Den vuxne forskaren har tolkat barnens möjlighet till inflytande genom att fråga hur pedagogerna ser, uppfattar och arbetar med barns inflytande i verksamheten. Vår studie vill istället framhålla barnens uppfattningar av det egna inflytandet. Vi tolkar denna forskning som att det i huvudsak är pedagogerna som styr över vad, hur och när barnen ska få inflytande i verksamheten. Om vi utgår från den forskning som tidigare gjorts anser vi att skolan därmed inte riktigt har lyckats i sitt ansvarsuppdrag att lära barnen demokrati i en demokratisk verksamhet.

4. Metod

I denna studie lyfter vi fram barnens uppfattningar av det egna inflytandet vilket enligt läroplanen ska genomsyra verksamheten. Vi har analyserat forskning, litteratur och styrdokument samt genomfört intervjuer med 12 barn och skickat ut frågeformulär till 46 barn. Vårt arbete syftar till att ta reda på vad barnen uppfattar att de får inflytande över i verksamheten på fritidshemmet samt när barnen uppfattar att de får inflytande i verksamheten.

4.1 Metodval

Vi har valt att använda oss av två metoder för att få så heltäckande svar som möjligt på våra frågor. Samtalspromenaderna är ämnade för att ge oss en utvecklad dialog tillsammans med barnen, medan frågeformulären är tänkta att ge oss barnens klara, tydliga svar utan vidare betänkligheter. Vi har medvetet valt att söka empiri både kvalitativt genom samtalspromenader och kvantitativt genom frågeformulär för att öka trovärdigheten i våra resultat. I båda metoderna har vi utgått från samma didaktiska frågeställningar, och vi bedömer resultatet som mer tillförlitligt när dessa två metodval sammanställs och redovisas tillsammans.

Vi är dock medvetna om att vår studie inte kan få fram totala sanningar. De resultat vi får fram beskriver barnens livsvärldar och tolkas av oss som forskare. Det blir en metod som beskriver hur något är och vilka kännetecken det har. Därmed kan det vara svårt att få fram exakta mätresultat som säkerställer autenticiteten till vårt syfte.

4.1.1 Samtalspromenader

Samtalspromenader är en kvalitativ metod som avser att lyfta fram barnets tankar och uppfattningar kring ett syfte eller en frågeställning. Till sin hjälp får barnet en I-pad, en mobiltelefon eller en kamera att fotografera med. Samtalet inleds med att barnet får en fråga. Som forskare håller vi oss passiva i detta skede då barnet ska gå och fotografera den plats som han/hon uppfattar passar bäst in på frågeställningen. Efter samtliga ställda frågor går sedan barnet och forskaren en promenad då ljudupptagning av intervjun samtidigt pågick. Barnet själv leder forskaren till de fotograferade platserna för att forskaren på plats ska kunna ställa didaktiska följdfrågor som ska hjälpa barnet att utveckla sina tankar och åsikter i den ställda frågan.

Samtalspromenaderna har i vår studie genomförts med barn från en och samma fritidshemsavdelning. Detta fritidshem ligger i en kommun i Mellansverige. Promenaderna har genomförts utifrån den modell som finns beskriven i Klerfelt och Haglund (2011). Barnen har med hjälp av en I-pad fotograferat platser utifrån olika påståenden vi ställde. I ett så kallat walk- and- talk- samtal har sedan det intervjuade barnet fått leda forskaren till de olika fotograferade platserna och berätta om dessa utifrån de tidigare ställda påståendeformuleringarna.

Ett sätt att tilldela den intervjuade makten är att styra samtalets innehåll utifrån ett ställt påstående (Klerfelt, Haglund 2011 s.158). Författarna framhåller vikten av att göra barnens röster hörda och menar att detta ligger i linje med Barnkonventionens paragraf 12 där det uttrycks att barn ska ha rätt att uttrycka sina åsikter i sådant som rör deras person och att bli respekterad och lyssnad på. Vidare hjälper fenomenologin i vår studie till att ur olika vinklar framhålla barnens personliga upplevelser och uppfattningar som beskrivs om inflytande. Det handlar om att förstå barns verklighet och att varje barns uppfattning är unik.

Klerfelt och Haglund (2011) ger med sina ord en bild av det vi vill förmedla:

Genom att gå till barnen själva och be dem berätta om sitt fritidshem vill vi bidra till att öka kunskaperna om verksamheten utifrån deras perspektiv. På så sätt lyfts också två områden fram- barns perspektiv och fritidshem. (Klerfelt, Haglund, 2011 s.156)

Vi har valt att använda samtalspromenader som kvalitativ intervjumetod eftersom vi vill belysa barnens upplevelser av egen delaktighet och eget inflytande i fritidshemmets verksamhet utifrån deras perspektiv. Klerfelt och Haglund (2011) menar att denna metod skapar känslor och har som syfte att provocera fram barnens perspektiv och ge dem utrymme för att definiera en situation. Enligt författarna är samtalspromenader ett sätt att kliva in i barns livsvärldar genom kommunikationen. I den dialog som skapas ges barnen möjlighet att uttrycka sina perspektiv och göra sina röster hörda. Eftersom vår intention är att studera barns uppfattningar av inflytande i fritidshemmets verksamhet ger denna metod oss möjlighet att få fram den intervjuades uppfattningar både genom ord, bild och i ljudupptagningar. Vidare menar Klerfelt och Haglund (2011) att samtalspromenader ger barnen möjlighet att uttrycka sig och att flera uttrycksmedel kompletterar varandra. Att gå, tala och titta på bilder ger forskaren en tydlig bild av barnets livsvärld.

Vi har försökt att lägga våra egna antaganden åt sidan och fokuserat på att komma åt barnens livsvärld sett ur deras perspektiv. Kvale och Brinkman (2009) framhåller dialogens betydelse:

Om man vill veta hur människor uppfattar sin värld och sitt liv, varför inte prata med dem? Att samtala är en grundläggande form av mänsklig interaktion. Människor talar med varandra; de interagerar, ställer frågor och besvarar frågor. Genom samtal lär vi känna andra människor, vi får kunskap om deras erfarenheter, känslor, attityder och den värld de lever i. (Kvale, Brinkmann, 2009 s.15)

Författarna menar att dialogen hjälper oss att dela kunskaper och tankar vilket leder till att vi kan ta del av någon annans livsvärld. Patel och Davidsson (2003) åsyftar att vi på detta sätt kan få förståelse för vad de intervjuade har för erfarenheter och kunskaper. De lyfter fram fenomenologins roll i den kvalitativa forskningen eftersom de menar att tyngden vilar på upplevelser och uppfattningar av någonting. Fenomenologisk forskning används när man vill få fram människors uppfattningar eller åsikter, attityder och övertygelser samt känslor och emotioner, menar Denscombe (2009, s.109). I den kvalitativa intervjun ligger fokus på den intervjuades beskrivningar av sin värld. Därmed blir intervjun en fenomenologisk ansats för att söka empiri.

4.1.2 Frågeformulär

Frågeformuläret är den kvantitativa metoddelen i vår studie. Den syftar till att reducera riskerna för partiskhet och säkerställa kvaliteten i våra intervjuer. Frågeformuläret kan utifrån vårt valda perspektiv ses som en motsägelse till barns livsvärld, medan vi menar att det istället kan komplettera barnets unika uppfattning och upplevelser av inflytandet och att vi tydligare får en bild av vad barnet ger uttryck för. Vi menar att vår kvantitativa undersökningsmetod ger oss många svar att bearbeta och kan ses som en komplettering till den kvalitativa metoden och vidareutveckla de svar barnen avgett. De kvalitativa metoderna hjälper till att öka vår förståelse för orsakssambanden bakom de kvantitativa resultaten.

Frågorna är likadana till alla tillfrågade och det finns ingen mellanhand som kan misstolka informationen som den tillfrågade ges. Vår egen uppfattning om verkligheten påverkar inte svarspersonen i någon riktning då vi som forskare inte var närvarande då frågeformulären ifylldes. På det viset ges inga extra signaler som miner eller ansiktsuttryck som kan påverka den svarande. Håkansson (2014) menar att enkäter är av positiv karaktär om forskaren vill få fram uppfattningar om något. Han visar samtidigt på att entydigheten minskar och att tolkningar blir svåra att göra om forskaren har gett svarsalternativ. Det är tolkningar av

barnens svar vi vill undgå i vår empiriska undersökning. Den skriftliga delen består av ett frågeformulär där 46 utvalda barn fått svara på 6 frågor med förtryckta svarsalternativ samt en öppen fråga där barnen själva fick möjlighet att uttrycka sina åsikter med egna ord. Frågeformulären är tänkta att ge oss en bild av vilka uppfattningar barnet har om inflytande i verksamheten.

4.2 Urval

Vi valde att förlägga vår studie till en skola som vi geografiskt sett hade närhet till. Detta för att vi skulle kunna utföra våra empiriska undersökningar vid ett flertal tillfällen, då tiden vi hade till vårt förfogande var knapp. De barn som ingått i vår studie går alla i en kommunal skola i Mellansverige. Urvalet av intervjuade barn utgick från en enkät om medgivande (se bilaga 1). Pedagogerna på det fritidshem där samtliga samtalspromenader och frågeformulär gjorts hjälpte till med att skicka ut vår blankett om medgivande till barnens vårdnadshavare. Vi har genomfört tolv kvalitativa samtalspromenader och fått in sammanlagt 46 frågeformulär. Detta har gett oss en god överblick över barns uppfattningar av inflytande i verksamheten samtidigt som resultaten har varit relativt enkla att hantera.

4.3 Undersökningsgrupp

Vi har valt att göra vår studie på ett fritidshem som ligger i en mellansvensk kommun. Detta fritidshem har fått det fiktiva namnet Gullvivan.

På fritidshemmet Gullvivan arbetar fyra pedagoger med 56 elever i åk 3. Fritidshemmet Gullvivan ligger i ett ytterområde med både villor och lägenheter, främst av radhuskaraktär. De som bor i området, och har sina barn i skolan och på fritidshemmet är alltifrån medelinkomsttagare till höginkomsttagare. Arbetslösheten är näst intill obefintlig- ett fåtal familjer med andra etniska bakgrunder än den svenska bor i området. Gullvivans barn har en utemiljö med stora gräsytor med fotbollsmål, gräsbeklädda kullar, skogsdungar, lusthus, basket/bandyplan, sandlåda, klätterställningar och olika aktivitetsbanor målade på asfalten. Endast 150 m från skolan ligger ett skogsområde som fritidshemmet regelbundet besöker för aktiviteter.

4.4 Etiskt ställningstagande

Samtliga barn som deltagit i vår studie har fått information om vad vårt arbete ska handla om och hur vårt resultat ska presenteras. Samtycke från både barnen och vårdnadshavarna har samlats in och vi klargjorde för barnen att de när som helst under samtalspromenaden hade

möjlighet att avbryta. Det som redan sagts skulle då sållas bort och kasseras. Våra anteckningar, bilder och ljudupptagningar samt frågeformulären har endast lyssnats på och studerats av oss som genomfört studien. Den skola och det område vi besökt har fått ett fiktivt namn. Materialet har endast använts i syfte att få svar på vår forskningsfråga. De medverkande har fått information om att all insamlad data kommer att förstöras så snart vi fått vårt arbete bedömt och godkänt. De har också fått information om att det insamlade materialet kan komma att studeras av vår handledare och av vår examinator vid Kristianstad Högskola.

4.5 Alternativa undersökningsmetoder

Studien tar sin utgångspunkt i en fenomenologisk vinkling av barnens eget perspektiv, vilket innebär att det är barnens egna uppfattningar av fenomenet inflytande vi studerar. För att få svar på våra frågor måste vi ställa frågor till, och samtala med, varje enskilt barn för att få en korrekt bild av dennes verkliga uppfattningar. Nedan följer undersökningsmetoder vi valt att inte använda oss av i våra empiriska undersökningar, och förklaringar till varför vi anser att dessa metoder inte är ultimata för vår studie.

4.2.1 Observationer

Observationer bygger på antaganden av vad forskaren ser med sina egna ögon, menar Denscombe (2009). Han åsyftar att varje forskare bär med sig sin egen individuella bakgrund och kompetens, och att det finns stor risk för att forskaren använder sina egna tolkningar av otydliga eller osäkra situationer utifrån dennes tidigare erfarenheter. Vidare påpekar Denscombe (2009) att hjärnan har en förmåga att förstora upp det som forskaren önskar studera, och filtrera bort det icke önskvärda.

Utifrån vårt syfte och våra frågeställningar ser vi som forskare inte observationer som en relevant metod för insamling av empiri eftersom dessa inte ger oss barnens egna uppfattningar av det fenomen vi vill ha svar på utan endast våra egna tolkningar ur ett barnperspektiv.

4.2.2 Intervju i fokusgrupp

I fokusgrupper utnyttjas gruppens interaktion i diskussionen för att få fram så mycket information som möjligt kring ett förbestämt ämne som varje individ redan har erfarenhet av, menar Denscombe (2009). Vidare förklarar författaren att deltagarnas personliga synpunkter och ståndpunkter ska synliggöras. Deltagarna i fokusgruppen delger, jämför och sätter sina egna åsikter och erfarenheter inom det specifika området i relation till varandra och på så sätt

kan forskaren både få fram vad deltagarna tänker och varför de tänker som de gör, menar Morgan (2006, se; Denscombe, 2009 s. 238). I vår empiriska undersökning skulle diskussionen ha handlat om barnens uppfattningar av eget inflytande på fritidshemmet. Fördelen vi kan se med denna metod är att diskussion i grupp kan ge en omfattande empirisk insamling av data och en ännu djupare förståelse av barnens egna uppfattningar av fenomenet. Nackdelen med denna metod kan vara att barnen inte känner oss forskare och då upplever otrygghet, eller att de känner sig osäkra på sin egen roll i gruppen och då faller för grupstrycket att avge liknande svar som kamraterna. Vi som forskare måste få tillförlitlig empirisk data i våra undersökningar och valde därför att inte använda denna metod i vår insamling av empiri.

4.6 Sammanställningsmetoder

När vi hade fått in svaren från barnen på det egenförfattade frågeformuläret (se bilaga 3) så sammanställdes svaren först på papper för att sedan föras in i tabeller som fick bilda stapeldiagram i datorprogrammet Microsoft Word 2010. Efter detta genomfördes samtalspromenader då både fotografier och ljudupptagning skedde med iPad. Ljudupptagningsprogrammet vi använde heter Awesome Voice Recorder- AVR 2.4. Efter genomförandet av samtliga samtalspromenader transkriberades intervjuerna noggrant för hand ner i ett kollegieblock. Därpå fördes barnens kommentarer och tankar om inflytande ner på Post-it lappar. Vi skrev upp frågorna från vårt frågeformulär på ett stort blädderblock och sorterade sedan in Post-it lapparna med barnens kommentarer och tankar på rätt fråga. Efter detta skedde ytterligare en kategorisering på datorn i Word efter vad barnen delgav som viktiga aspekter på inflytandet. Resultaten och analysen redovisas i vårt arbete i en löpande text där våra diagram och barnens citat samt eventuella motsägelser skrivits in.

5. Resultat och analys

I följande kapitel presenterar vi resultaten i våra empiriska undersökningar. Resultat och analys skrivs samman under varje rubrik. Utifrån studiens syfte delas denna del in i underrubriker som på olika sätt och i olika sammanhang lyfter fram barnens uppfattningar av det egna inflytandet i den planerade verksamheten.

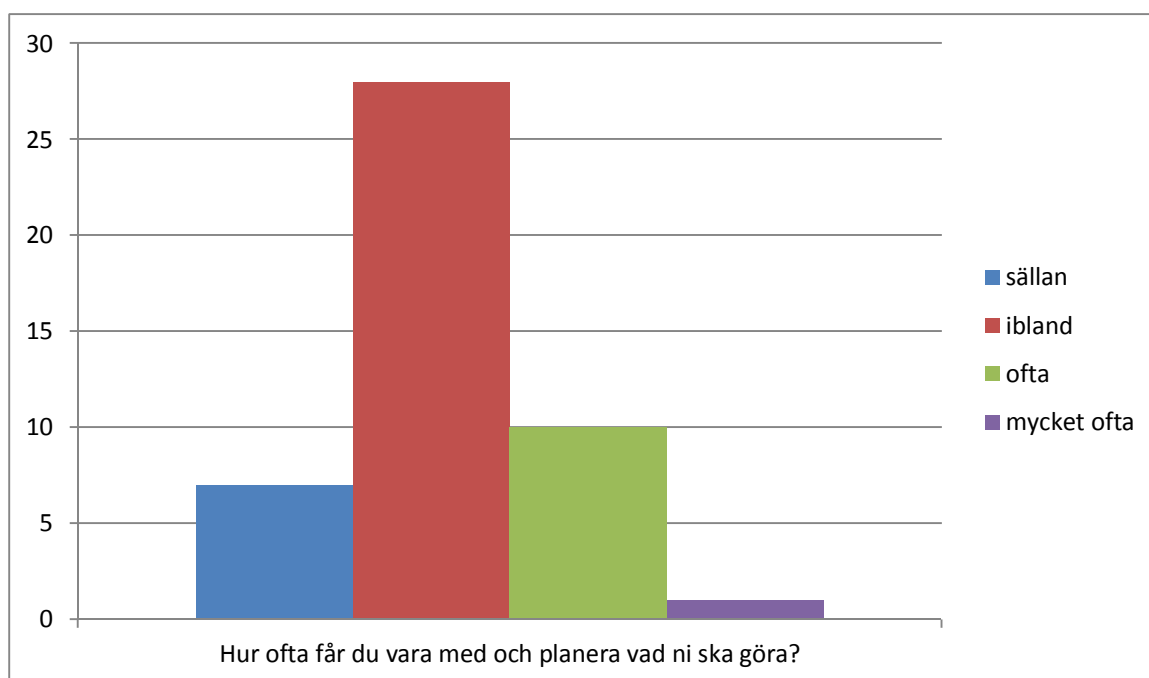
5.1 Att bestämma ó eller bestämmas över

Under denna rubrik presenteras resultatet av *vad* barnen uppfattar att de får inflytande över i fritidshemmets verksamhet. I texten har vi sammanfogat vår analys med det resultat vi har fått fram.

5.1.1 Vad barnen får inflytande över

Barnen anser att det är viktigt att få vara med i verksamhetens planering.

öJag vill bestämma över vad vi ska göra på fritidsö.

Vi tolkar genom samtalspromenaderna att pedagogerna är viktiga för barnens upplevelser av inflytande i den fria leken då flera barn upplever att de inte vågar, kan eller får bestämma i eller över leken.

öNär fröknarna är där så vågar man säga saker.ö

Barnen ger också uttryck för vikten av att pedagogerna finns tillgängliga och att de aktivt lyssnar när de har tid att sitta still.

öFröknarna lyssnar på vad vi vill göra, det är bra.ö

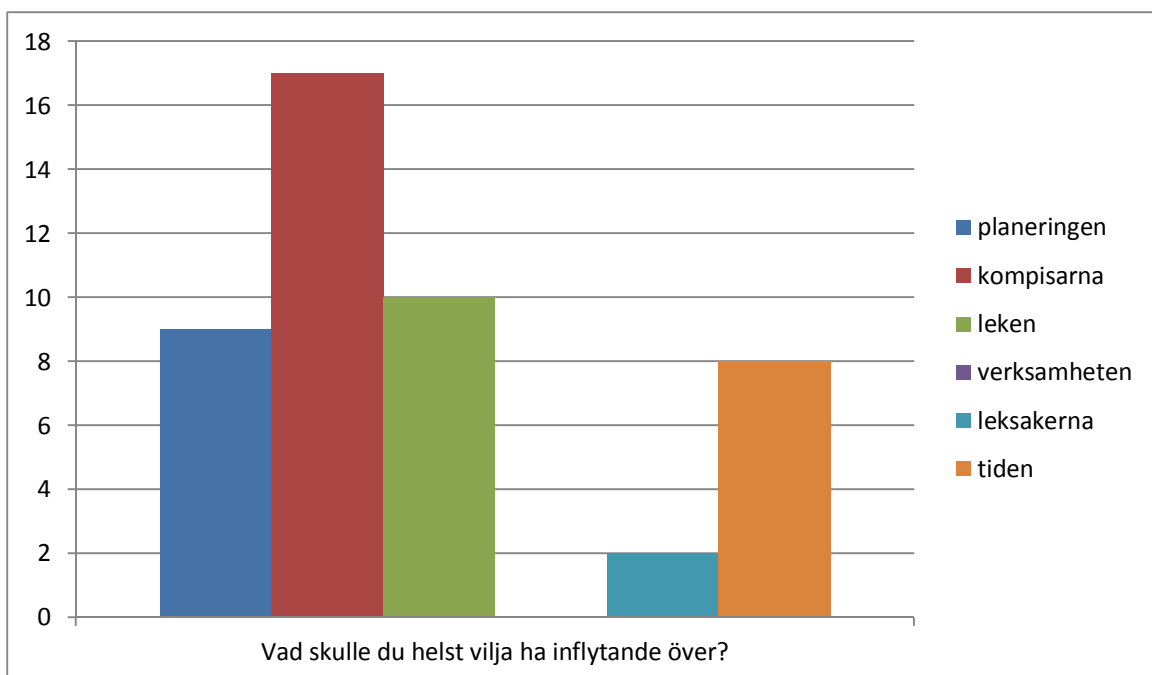
Barnen uttrycker också att inflytande sker oftare och mer rättvist när pedagogerna är närvarande och lyssnar. Några barn uttrycker att pojkar gärna tar större plats än flickorna och de anser att detta är ett hinder för inflytande i verksamheten.

öIbland bestämmer bara killarna! det tycker jag inte är okö.

Trots det överväger den positiva attityden till fritidshemmets verksamhet och pedagogerna, då nästan alla barn anser att det får bestämma och vara en del av verksamhetsplaneringen.

öAlla får vara med och bestämma lika mycket, finns ingenstans där jag inte får bestämma.ö

Barnen upplever att de bestämmer tillsammans i olika möteskonstellationer så som på fritidsmöten och i elevråd. Barnen uppfattar att de är bra på att komma överens med varandra och att turas om och att detta sker genom samtal eller genom olika lekar.

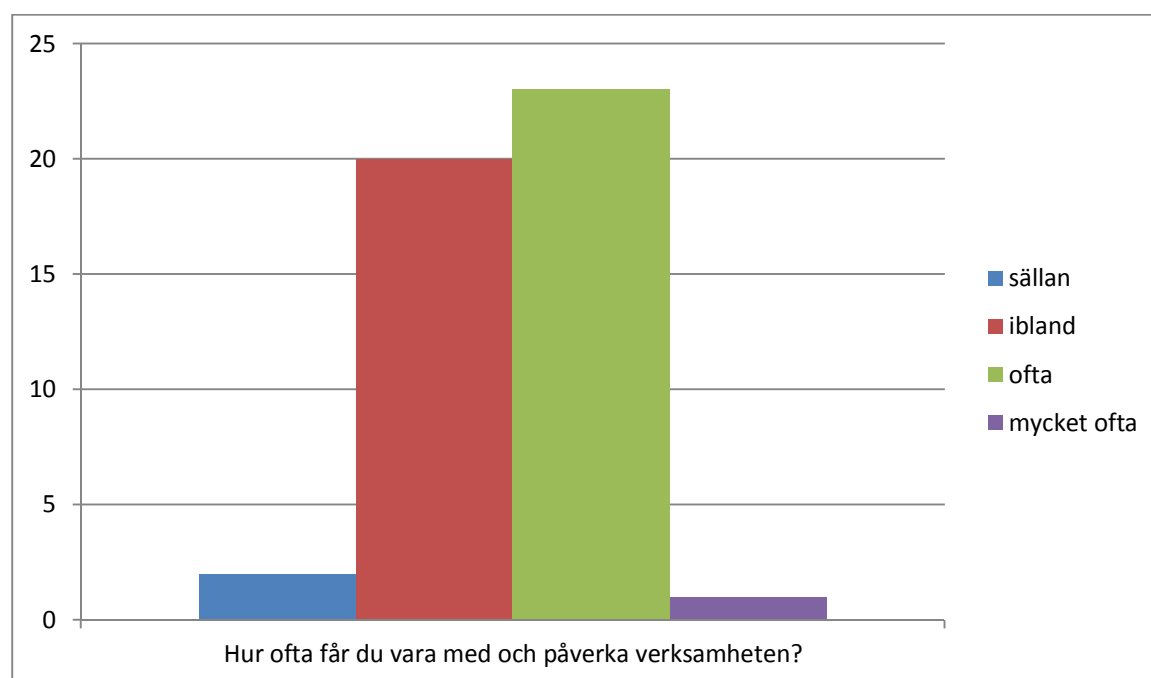
I svaret på frågan *vad* barnen uppfattar att de får inflytande över i fritidshemmets verksamhet har barnen presenterat vikten av närvarande pedagoger för att få igenom sitt inflytande i leken och i verksamheten. Några barn upplever också att pojkar tar större plats på fritidshemmet. Barnen sätter gemensamt störst värde på leken och kompisarna och lägger mindre vikt vid fritidshemmets verksamhet. Vad barnet främst vill ha inflytande över är kompisar och leken.

5.2 Demokratiska mötesprocesser

Under denna rubrik presenteras resultatet av *hur* barnen uppfattar sin möjlighet att utöva inflytande på fritidshemmet. I texten har vi sammanfogat vår analys med det resultat vi har fått fram.

5.2.1 Hur barnet får inflytande

Av resultatet i vårt frågeformulär (se bilaga 3) framgår att eleverna ofta får vara med och påverka fritidshemmets verksamhet. Med liten marginal mellan alternativen *ofta* och *ibland* ställer vi oss frågande till om dessa alternativ är för lika. Våra kvalitativa samtalspromenader har här hjälpt oss att urskilja vad barnen uppfattar som inflytande i verksamheten och deras syn på pedagogens roll för inflytande i verksamheten.

öFröknarna frågar vad man vill göra så säger man förslag så får man rösta liksom.ö

Här ger barnet uttryck för att inflytandet sker i stor grupp med hjälp av röstning. Röstning och omröstning är något eleverna talar om i vid utsträckning och ger uttryck för att inflytandet sker genom demokratiska metoder för beslutsfattande i fritidshemmets verksamhet. Ett annat barn uttrycker sig med att:

öVi bestämmer tillsammans i samlingar, stormöte, då får vi berätta vad vi tycker och tänker och vad vi vill köpa in.ö

Detta visar på att barnen gjorts delaktiga i form av mötesprocesser. Vidare går att tolka av frågeformulären och samtalspromenaderna att några barn istället uppfattar sitt inflytande som minimalt då de ger uttryck för att:

öI fröknarna har bara bestämt något innan liksom.ö

Här visar våra resultat tydligt att barnen främst är medvetna om sitt eget inflytande när det sker i mötesprocesser och i olika gruppkonstellationer. När barnen blir tillfrågade om vad och hur de vill ha sitt inflytande pratar de gärna om hur man gör för att få inflytande. Det går att tolka att barnen använder strategier för att få igenom sitt inflytande. Strategierna bygger på att göra tecken, söka ögonkontakt med varandra och med hjälp av viskningar.

öNär fröken frågar vad vi vill göra brukar vi viska och så för att välja samma så att det blir det jag vill.ö

Här ser vi att inflytandet kan bli ett maktspel mellan kompisarna som kan påverka vilka som får vara med och ha inflytande och vilka som inte får vara med och påverka.

Av resultatet i frågeformuläret (se bilaga 3) framgår att barnen uppfattar sig vara mindre delaktiga i verksamhetens planering, medan samtalspromenaden lyfter fram att barnen får påverka planeringen genom mötesprocesser.

öVi bestämmer liksom saker tillsammans, vad vi ska göra mer på fritids eller saker man tycker att man vill ha eller förbättra.ö

Det är mer otydligt för vissa barn om de får vara med i verksamhetsplaneringen vilket tar sig uttryck i svaret:

öI vet inte vad vi brukar bestämma.ö

Ibland hittar barnen på egna metoder för att enas om verksamhetens planering genom lekar.

öVi brukar köra sten, sax, påse för att bestämma, eller så bara händer det liksom.ö

I svaret på frågan om *hur* barnen uppfattar sin möjlighet till inflytande har de uttryckt på vilka sätt de får inflytande i olika mötesprocesser och att val av aktiviteter kan ske via röstning och omröstningar. Barnen menar också att de kan påverka inflytandet genom olika maktspel som t.ex. viskningar och med hjälp av olika tecken. Några barn uttrycker, i motsats till majoriteten, istället att inflytandet är obefintligt eftersom pedagogerna bara presenterar den verksamhet som ska ske.

5.3 Frihet att välja skapar inflytande

Under denna rubrik presenteras resultatet av *när* barnen uppfattar att de får inflytande i fritidshemmets verksamhet. I texten har vi sammanfogat vår analys med det resultat vi har fått fram.

5.3.1 När barnet uppfattar inflytande

Resultatet i vårt frågeformulär (se bilaga 3) påvisar att eleverna sätter störst värde på att få ha inflytande över sina kompisar och leken. Barnen ger en positiv syn på kompisrelationer och att leken är av stor betydelse för att barnet ska uppleva inflytande på fritidshemmet. Barnen anger också att trygghet är av stor betydelse för att de ska våga påverka verksamheten.

öJag får säga vad jag tycker och tänker när jag är med min grupp. Dom har man varit med några gånger och då vet man att man kan säga precis vad som helst för de är ju bra kompisar.ö

Barnen uttrycker också att friheten att kunna välja att göra vad man vill med vem man vill är viktig.

öIngen bestämmer att du ska göra något särskilt i pyssel köket, det är skönt.ö

Barnen ger också uttryck för att det är viktigt att komma överens när man leker och att regler är viktiga att följa.

öBestämmer man reglerna innan man börjar såí liksom alla är med på det.ö

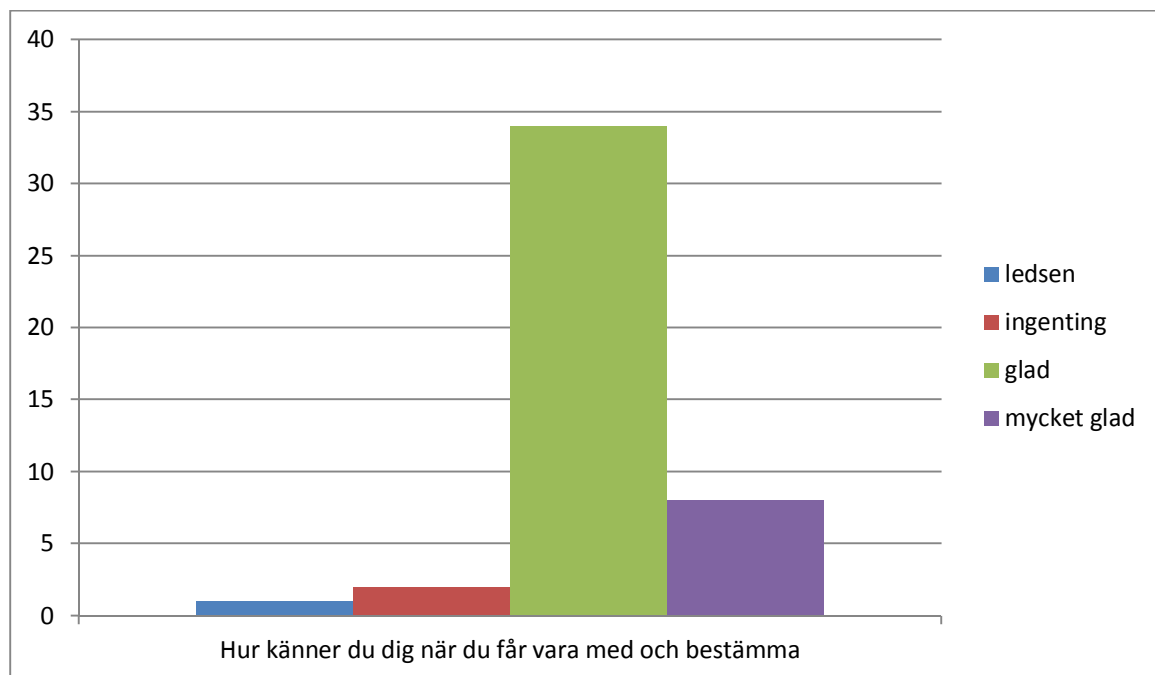
Skillnader mellan könen tas också upp då barnen ibland upplever maktlöshet i den fria leken i verksamheten.

öIbland bestämmer killarna. De bryr sig inte om tjejerna, de bara kör.ö

De flesta av barnen ger ett positivt uttryck av att få vara med och bestämma medan några barn upplever det som att det inte spelar någon roll.

öJag gillar inte att bestämma jättemycket, så jag låter de andra bestämma.ö

Ett barn uttrycker också att det känner sig ledset när denne får bestämma vilket vi tolkar *kan* bero på en rädsla eller en oro för att barnet inte vet hur bestämmandet ska mottagas av de övriga barnen i gruppen.

Resultatet i frågeformuläret (se bilaga 3) visar att barnen i hög grad själva får välja sina kompisar på fritidshemmet vilket de också i samtalspromenaderna uttrycker som mycket viktigt. Vikten av att själv få välja vem de ska leka med och vad de ska leka ger en stark upplevelse av inflytande i verksamheten då de flesta av barnen känner sig trygga och glada med sina kompisar.

öJag vill bestämma vad vi ska leka och med vilka, ibland får vi inte det, det är inte bra.ö

Barnen ger en tydlig bild av fenomenet inflytande som en samhörighetsupplevelse där inflytande handlar om kompisarna och leken och att verksamheten utifrån våra resultat faktiskt ses som minst viktig utifrån barnens perspektiv.

I svaret på frågan om *när* barnen uppfattar att de får inflytande i fritidshemmets verksamhet framkommer det att leken och kompisrelationerna anses som viktiga för upplevelsen och känslan av inflytande. Barnen uttrycker också att trygghet och självbestämmande är viktiga faktorer för att uppleva inflytande samt att den grupp de känner tillhörighet till är enig i sitt bestämmande.

5.4 Sammanfattning

Under denna rubrik sammanfattar vi utifrån våra resultat vad, hur och när barnen uppfattar inflytande i fritidshemmets verksamhet, och vilken betydelse relationerna mellan barnen och mellan barnen och pedagogerna har för barns upplevelser av inflytande.

Barnen ger uttryck för hur viktigt det är med trygghet och kompisar för känslan av inflytande, samt att de har sysselsättning i form av olika aktiviteter som t.ex. pyssel. De uttrycker även att behovet av rörelse är stort och att pedagogernas medverkan i fritidshemmets praktik är viktig. Barnen uppfattar att de får bestämma när det är samlingar och möten och att fritidshemmets pedagoger ofta utför röstningar för att ge barnen inflytande. Vidare uppfattar barnen inflytande i utomhusmiljön som den plats där man fritt får bestämma tillsammans med sina kompisar. Barnen ger också uttryck för att de får vara mera fria i sitt tyckande och tänkande i sina klassrumsgrupper och i gemenskapen med kompisar. Barnen talar om att tilliten är viktig för att våga tycka och tänka fritt. Detta kan vi se utifrån följande citat:

öJag vill bestämma över vilka man ska vara medö

öJag vill bestämma vad vi leker och med vilkaö

öJag vill bestämma vad vi ska göra i veckanö

öJag vill bestämma över vad vi har för aktiviteter.ö

När barnen själva får uttrycka vad de vill bestämma över kan vi se en röd tråd mellan vad barnen helst vill ha inflytande över som redovisas här ovan och vad de vill bestämma över. Främst vill barnen bestämma över sina kompisar och leken men också vad fritidshemsverksamheten ska innehålla.

För att förstå barns livsvärld har vi som forskare sett barnen som medmänniskor med rätten att tycka och tänka. Vårt sätt att som forskare förstå barns perspektiv är att låta barnen komma till tals, att lyssna på dem och utifrån det tillsammans analysera vad de verkligen har sagt. Resultatet visar att pedagogerna på fritidshemmet har en viktig roll för barnens känsla av inflytande både i leken och för kompisrelationerna. En balans mellan pedagogernas professionella ledning, barnens drömmar och barnens rätt till inflytande kan leda till en bra utveckling mot en ökad meningsfullhet kopplat till fritidshemmets mål och verksamhet. För att barns inflytande ska främjas måste pedagogerna vara lyhörda och mottagliga för deras intresse. Pedagoger som strävar efter att stärka och utveckla barns självförtroende gör det genom att skapa aktiviteter som är anpassade efter barngruppens nivå. Av vårt resultat går att utläsa att barnen får inflytande genom mötesprocesser där barns livsvärld både kan hämmas och utvecklas beroende på hur pedagogerna presenterar mötesprocessen och låter barnen komma till tals.

All vänskap bygger på att man delar med sig av sig själv och sina känslor, men det kan också göra vänskapen sårbar. Genom att dela med sig för lite av sig själv stärks känslan för den andra partnern att inte räcka till samtidigt som att känna till det mesta om varandra också kan utgöra ett hot mot relationen då denna ska vara frivillig och vara till för sin egen skull och sin egen livskvalitet. Vårt resultat visar på att relationer är viktigast i barns livsvärld och att det i deras livsvärld är vänskapen som ger emotionellt stöd och bekräftelse. Vänner skapar en trovärdighet till den egna jaguppfattningen, och stärker barnets självförtroende till att våga

utöva inflytande. En svårighet vi som forskare kan se är att vänskapsrelationer ofta bygger på ett jämlikt förhållande och att det i sin tur kan leda till att alla inte får vara med.

6. Diskussion

I denna del presenteras våra tankar i förhållande till tidigare forskning och våra egna resultat. För att få den fenomenologiska vinklingen av barns perspektiv har vi i vår kvalitativa empiriska insamling av data brutit ner begreppet inflytande i mindre beståndsdelar där vi utgått från de didaktiska frågorna *vad, när och hur* barn uppfattar sitt inflytande i verksamheten. Dessa frågeställningar har förstärkt våra dialoger med barnen och gett oss möjligheten att dela deras kunskaper och tankar om inflytande.

6.1 Motiverade elever stöttas i läroplanen

Våra styrdokument framhåller vikten av att eleverna ska ges stort inflytande över sin utbildning och över verksamhetens innehåll och utformning. De övergripande målen och riktlinjerna i de nuvarande styrdokumenterna förutsätter att alla elever är motiverade att både vilja och att kunna ta ansvar för sitt personliga lärande i skolan och på fritidshemmet. Vi menar att de resursstarka barnen har en egen vilja och en drivkraft som leder dem framåt både kunskapsmässigt och socialt. Dessa barn vågar göra sina röster hörda och därmed ökar också deras möjligheter till inflytande, både i verksamhetens utformning och tillsammans med kamraterna.

Skolverket (2013) belyser i sin rapport att de resursstarka barnen som vill ta ansvar, som kan vara flexibla och som är kreativa och motiverade att lära också ges det stöd som de behöver för att utvecklas, medan de resurssvaga barnen blir ännu svagare och därmed ännu mindre motiverade att höras och synas. Våra resultat visar att det finns barn i verksamheten som säger sig inte vilja bestämma utan överlämnar det till kamrater och pedagoger. Vi ställer oss frågande till om dessa barn är omotiverade eller resurssvaga, och i så fall *hur* dessa barn fångas upp i denna motivationsstyrda verksamhet?

Pramling Samuelsson och Sheridan (2003) yttrar att barnen bör vara delaktiga i beslut som rör dem och att de bör få vara med att utforma verksamheten och komma med önskemål som sedan genomförs. Detta kan vara en svårighet om pedagogerna inte har haft kollegiala samtal för att gemensamt försöka tolka och tyda vad som står i skolans styrdokument. Vi är eniga med författarna men påpekar samtidigt att varje barn är unikt och ska bemötas därefter. Vi menar att de resursstarka barnen ofta har kraft och mod att höras och synas inför andra medan

andra barn kan trivas bättre när inget fokus ligger på dem, vilket också barn har uttryckt i våra resultat. Därför är det också viktigt att bemöta varje barn utifrån deras egna förutsättningar och behov.

6.2 Demokratiska mötesprocesser

Våra resultat visar att barnen och pedagogerna i hög grad använder sig av en av de demokratiska modeller som Rönnlund (2013) beskriver. *Deltagandedemokrati* utövas utifrån våra resultat i olika mötesprocesser såsom t.ex. fritidsråd och i samlingar, där de flesta barn visar på en medvetenhet om att de får vara med och bestämma och att de upplever inflytande då de talar om inflytande i olika mötesstrukturer. Rönnlund (2013) menar att utövande av deltagandedemokrati i verksamheten ökar barnens intresse för att påverka. Frågan om hur barn som sällan eller aldrig får igenom sina önskemål i dessa demokratiska processer upplever sig få inflytande över de beslut som tas kvarstår dock.

Vi kan tyda att flera av barnen i vår studie använder sig av olika strategier för att få inflytande över kamraterna och inflytande över verksamhetens utformning. De använder minspel, tecken och viskningar vilket gör att vi ställer oss skeptiska till om inflytandet upplevs av samtliga barn då deras olika statusnivå kan ge olika signaler för vad som t.ex. ska röstas fram. Vilken möjlighet till inflytande får de barn som inte ingår i de olika kamratkonstellationerna som använder sig av strategier såsom minspel, tecken och viskningar?

Pramling Samuelsson och Sheridan (2003) visar i sin forskning att det är vuxnas intresse som lyser igenom i verksamhetens planering och att barnen används som försökspersoner i fråga om vilka redskap pedagogen använder för att få sin vilja igenom. Vår studies resultat visar att barnen har svårare för att uppfatta det egna inflytandet utanför de konkreta mötesprocesser som sker i verksamheten. Frågeformulären åskådliggör att barnen inte är så delaktiga i verksamhetens planering, vilket också stämmer överens med Elvstrands (2009) resultat som visar att barnens delaktighet i hög grad varierar från den ena stunden till den andra. Detta gör att vi ställer oss frågande till om barnen i vår studie har pedagoger som förstår hur inflytande kan se ut utanför de olika mötesprocesserna som t.ex. fritidsråd där öallaö bestämmer tillsammans.

6.3 Kamrater och leken viktigt för inflytande

Skolverket (2014) menar på att inflytandet bör ske genom kommunikation. På det sättet kan barnet vara med och påverka men inte alltid få bestämma vilka aktiviteter de ska ägna sig åt. Skolans styrdokument framhåller öansvarstagande, reflekterande, aktiv och kritisk som viktiga förmågor att utveckla hos barnet, medan resultatet både i Pihlgrens (2011) och vår forskning betonar relationen och kamratskapen som det viktigaste för barnet. Detta visar på att relationen mellan individer är avgörande för hur barnet upplever sin dag på fritidshemmet. Har barnet få eller dåliga relationer till kamrater och vuxna innebär det att barnet anser sig ha mindre inflytande än andra barn.

Vår åsikt är att pedagogerna har ett mycket viktigt uppdrag i att bygga trygga, sociala relationer mellan barnen och mellan barnen och sig själva, och att ett kontinuerligt värdegrundsarbete hjälper till att skapa en demokratisk verksamhet där olikheter ses som en tillgång och där varje individ ges möjlighet att utvecklas i sin egen takt. Fritidshemmet ska vara en social arena där barn kan skapa relationer och samspela med varandra. Barnens utsagor om elevinflytande som ett fenomen blir viktig då de i vår studie själva uttrycker att kompisrelationer och leken är det viktigaste för att uppleva inflytande. Vidare går att begrunda riskerna för att inflytandet kan bli ett maktspel mellan barnen och hur det kan påverka vilka barn som får vara med och ha inflytande och vilka som inte får vara med och påverka. Vi tyder utifrån våra resultat att vissa barn intar olika maktpositioner när pedagogen initierar inflytande och de uttrycker själva att det kastas blickar, utbyts tecken och viskningar för att få det inflytande de behöver. Detta kan också ses positivt - som en delad förståelse mellan barnen. Tholander (2005) har liksom vi fått fram att strategier mellan barnen förekommer för att få inflytande i verksamheten. Författaren menar att eleverna saknar lärarens auktoritet och att mycket sker när lärarna inte ser. Detta talas det också om i våra resultat då det ges uttryck för att det är tryggt när fröknarna är i närheten och att barnen i högre grad vågar stå för sina åsikter när vuxna är närvarande. Att barnet är tryggt på fritidshemmet anser vi är viktigt då många barn tillbringar nästan hela sin dag i verksamheten. Barnen talar i vår studie om att pedagogens närvaro är viktig för att de ska våga säga sin åsikt. Detta anser vi är av stor vikt då positiva och nära relationer kan öka barnets förmåga att våga påverka. Barnens uttryck för att kompisar och leken är det viktigaste på fritidshemmet gör det ännu mer värdefullt att barnen känner sig trygga och att de har nära relationer både till varandra och till pedagogerna.

Det kan inte vara lätt att vara barn på jakt efter förståelse för vad som rättvist och inte när vi vuxna knappast kan förklara ordet eller ens definiera det för oss själva. Vi är övertygade om att barn är precis som vi vuxna, blir vi inte hörda så ifrågasätter och kanske till och med opponerar sig högt. Människor som blir inbjudna till samtal och utbyter reflektioner med varandra upplever också känslan av rättvisa och delaktighet. Upplevelsen av orättvisa kan vara barndomens svaga punkt då vuxna inte vet hur de ska bemöta denna orättvisa känsla barnen kan känna. Vilka förhållningssätt och spelregler är det som gäller? Detta kan också vara en bov till att inflytande inte upplevs eftersom barnets egna behov kanske inte tillfredsställs just vid det tillfället (Elvstrand, 2009).

Barnens önsknings prioriteras ofta bort och vuxna har svårt att förhålla sig till den demokrati som bör ske bland barn, menar Brumark (2010). Hon menar att historien lever kvar. Om det är så lever antagligen också skillnaden mellan pojkar och flickor kvar vilket kan göra det svårt för flickorna att göra sin röst hörda. Våra resultat visar att pojkarna till viss del tar större plats än flickorna och vi anser att detta är ett hinder för alla barns rätt till inflytande i verksamheten. I våra resultat framhålls att barnens känslor oftast blir positiva när barnet får inflytande över verksamheten. Vi ställer oss frågande till om flickor ges utrymme för inflytande eller om deras upplevelse av maktlöshet hänger samman med att de inte tar för sig. Vidare går att fundera över om fritidspedagogerna fostrar de båda könen lika i verksamheten då flickorna talar om pojkarna som att de tar plats, syns och hörs medan flickorna får stå åt sidan och vänta. Vi anser att detta tyder på olika könsmönster i verksamheten där störst tyngd läggs på pojkarna.

6.4 Inflytande i en målinriktad verksamhet

Danell (2003) visar i sitt resultat att pedagogerna är väl medvetna om sitt uppdrag, men att de är osäkra på *hur* de ska arbeta för att ge eleverna inflytande. Detta får oss att fundera på varför det har blivit så. Har pedagogerna i och med det senaste styrdokumentet fått ett uppdrag som är svårt att implementera i fritidshemmets verksamhet? Vi tror inte det. Vår personliga uppfattning är att barn sedan lång tid tillbaka har haft inflytande över sin tid i verksamheten, men att de stora barngrupperna och de numera ökade kraven på mätbar utveckling för barnen kan göra uppdraget svårt för pedagogerna att hantera. Dessutom kan de stora barngrupperna leda till pedagogens brist på tid för varje enskild individ, vilket i sin tur kan göra det svårt att hinna lyssna på vad barnen egentligen önskar och ber om.

Vi är eniga med Forsberg (2000), som skriver att pedagogerna behöver utveckla och möjliggöra barnens inflytande genom att väva samman detta med styrdokumentens krav, d.v.s. att pedagogerna behöver samtala om sitt uppdrag ute i verksamheterna för att kunskapsmätningar och resultat ska kunna vävas samman med barns reella inflytande i den fritidspedagogiska verksamheten. Vi vill också framhålla Karlsson (2000) som menar att pedagogerna behöver tid för att kunna utföra sitt pedagogiska uppdrag. Han påpekar också att fritidshemspedagogiken med de viktiga demokratiska dialogerna mellan barnen och mellan barnen och pedagogerna ofta får stå tillbaka för den målinriktade och mätbara verksamhet som utifrån dagens styrdokument nu står i verksamhetens fokus.

Vi vill påstå att pedagogens förmåga att väva in fritidspedagogiken i den målstyrda verksamheten har stor betydelse för hur verksamheten utförs och menar på att verksamheter kan se väldigt olika ut. Våra resultat visar att de flesta barn i vår studie upplever inflytande över verksamheten i olika återkommande mötesstrukturer och när pedagogen har tid att sitta ner och lyssna på barnens önskemål. Utifrån vår egen erfarenhet upplever vi att det är för stora barngrupper och för få pedagoger för att hinna ta sig tid att lyssna på barnen och verkligen förstå vad de menar. Det finns en avsevärd skillnad i lyssnandet utifrån ett barnperspektiv och utifrån ett barns perspektiv. Att höra på barnen när de pratar är inte svårt, men att verkligen lyssna på vad de vill ha sagt är en konst som kräver uppmärksamhet och fokus.

Vi anser, precis som Karlsson (2000), att pedagogerna behöver gemensam tid för att kunna genomföra sitt pedagogiska uppdrag. Vår uppfattning är att ett stort problem i fritidshemmets verksamhet ligger i bristen på tid för kollegiala samtal i arbetslagen om det nya yrkesuppdraget. Om pedagogerna är osäkra på hur de ska tolka sitt yrkesuppdrag kan det också, som Karlsson (2000) uttrycker, bli svårt att kombinera barns inflytande med de mål som satts upp för barnen och för verksamheten.

7. Slutsats

Vi har i vår undersökning kommit fram till likvärda resultat som tidigare forskning har presenterat. Barnens inflytande är, precis som Elvstrand (2009) beskriver i sin forskning, högt i strukturerade och planerade mötesprocesser men deras medvetenhet om hur de uppfattas få inflytande i verksamheten för övrigt är näst intill obefintlig. Barnen har inte någon tydlig medvetenhet om *att* de ska ha eller *hur* de kan få inflytande i verksamheten utöver de planerade, strukturerade mötesprocesser som pedagogerna erbjuder, vilket också Danells (2006) resultat visar. Det som barnen själva ser som viktigt att ha inflytande över är kompisarna och leken, och det får oss att fundera på hur pedagogerna ska göra för att kunna tillgodose barnens perspektiv i den målinriktade fritidshemsverksamheten.

Vi är eniga med Karlsson (2000) som menar att barnen behöver utbyta erfarenheter och lära sig att bilda åsikter vilket sker i demokratiska dialoger. Dessa är viktiga för att barnen ska kunna utvecklas till demokratiska medborgare. Enligt vår uppfattning är det mycket viktigt att se verksamheten ur barnens perspektiv, att lyssna på vad som är viktigt för dem och att driva verksamheten med deras perspektiv i fokus. Hur ser deras möjlighet att utvecklas till demokratiska medborgare ut om deras åsikter, viljor och önskningar i huvudsak styrs av vuxna omkring dem? Vi ser en risk i hur målstyrda fritidshemsaktiviteter där vuxna medvetandegör sina förväntningar på barnens resultat kan leda till ökad stress hos många barn, och kanske främst hos de barn som av olika anledningar upplever att de inte kan prestera resultat på samma sätt som andra barn gör.

Vi vill lyfta fram att pedagogerna har en utmaning i att tillgodose alla barns inflytande i allt som sker på fritidshemmet, och att implementera detta med den målinriktade och numera även resultatstyrda fritidshemsverksamheten. Skolans styrdokument kräver att uppföljning och utvärdering av verksamheten ska ske kontinuerligt. Det har som uppgift att ta reda på i vilken utsträckning barnen uppnår de nationella målen. En årlig kvalitetsredovisning ska göra kvalitetsarbetet synligt för alla intressenter och visa på ett kontinuerligt förbättringsarbete. Detta grundar sig på politiska, nationella mål i vilka det ska redovisas resultat och ekonomiska resurser.

Läroplanen är allmänt formulerad och överlämnas åt lärare och pedagoger att i verksamheten sätta sina egna tolkningar på vilka vägar som kan tänkas leda mot målen. Det krävs att verksamhetens pedagoger har ett gemensamt förhållningssätt och likvärdiga strategier för att tolka och kunna förverkliga de mål som finns.

Demokrati och elevinflytande ur ett barns perspektiv kan bli svår att uppnå då barnen själva, i sin livsvärld, sätter störst värde på kompisar och leken i fritidshemmets målinriktade, resultatstyrda verksamhet.

8. Förslag till vidare forskning

Tidigare forskning och resultaten i vår studie visar att barnen värdesätter kamratskap och leken framför allt annat på fritidshemmet. Därför skulle det vara intressant att forska vidare på vilken betydelse det målinriktade och resultatstyrda arbetet i verkligheten har för barnens framtida liv.

- Vilka faktorer bör verkligen beaktas som viktiga för att barnen ska växa upp till demokratiska medborgare i ett samhälle där människan är sig själv närmast?
- Hur påverkas barnen egentligen av den målinriktade och resultatstyrda verksamhet som blivit så viktig i styrdokumentet?

Detta arbete har också gett oss en ökad förståelse för hur viktig pedagogens bemötande är för inflytande. Barngrupperna har blivit större med åren medan lokalerna är samma, samt att pedagoger har mindre tid än förut i barngruppen. Det leder oss till att det även skulle vara intressant att forska vidare på hur stor betydelse barngruppens storlek har för barns inflytande i verksamheten.

- På vilket eller vilka sätt påverkas barns reella inflytande i verksamheten av en miljö med många barn och få pedagoger?

Källförteckning

Arfwedson, G. & Arfwedson, G. (1998). Traditionernas framväxt. I Svedberg, L. & Zaar, M. *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber.

Bengts, M. (2013). *Frågan är inte om utan hur*. Förskolan 2013-02-20. Tillgänglig: www.lararnasnyheter.se/forskolan/2013/02/20/fragan-ar-inte-utan-hur [2014-09-18].

Brumark, Å. (2010). Den formella skoldemokratins roll för medborgarfostran och elevinflytande. *Utbildning & Demokrati*, 19(2), ss.77-96.

Carlsson, R. & Nilholm, C. (2004). Demokrati och inkludering ó en begreppsdiskussion. *Utbildning & Demokrati*, 13(2), ss.77-95.

Danell, M. (2003). *Vad händer i skolans hus? hur lärare uppfattar och formar elevers inflytande*. Diss. Luleå: Luleå Tekniska Universitet.

Danell, M. (2006). *På tal om elevinflytande: hur skolans praktik formas i pedagogers samtal*. Diss. Luleå: Luleå Tekniska Universitet.

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken ó för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Elvstrand, H. (2009). *Delaktighet i skolans vardagsarbete*. Diss. Linköping: Linköpings universitet.

Elvstrand, H. (2004). Gestaltningen av demokratiska värden i klassrummet. I Colnerud, G. (red), Elvstrand, H., Olsson, M., Szklarski, A. & Thornberg, R. (2004) *Skolans moraliska och demokratiska praktik*. Linköping: Linköpings Universitet

Eriksson, L. & Bostedt, G. (2011). *Elevinflytande i spänningsfältet mellan skolans kunskapsuppdrag och demokratins uppdrag. En studie av fyra skolor*. Härnösand: Mittuniversitetet.

Forsberg, E. (2000). *Elevinflytandets många ansikten*. Diss. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Giorgi, A. (1997). *The Theory, Practice and Evaluation of the Phenomenological Method as a Qualitative Research Procedure*. *Journal of Phenomenological Psychology*, 28(2), ss. 235-260. New Jersey: Ramapo College of New Jersey.

Giorgi, A. & Giorgi, B. (2008). Phenomenology. I: Smith J. A. (red). *Qualitative Psychology: A practical guide to research methods*. (2:a uppl.) London: Sage Publications Inc, ss. 23-52.

Hedström, H. (2014). När kunskap blev en fest. *Fritidspedagogik*, (4), ss.7-9.

- Håkansson, J. (2014). *Systematiskt kvalitetsarbete i förskola, skola och fritidshem Strategier och metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Hägglund, S., Quennerstedt, A. & Thelander, N. (2013). *Barns och ungas rättigheter i utbildning*. Malmö: Gleerups Utbildning.
- Karlsson, O. (2000). Praktikbaserad utvärdering i förskola och fritidshem. *Utbildning & Demokrati*, 9(2), ss.87-106.
- Klerfelt, A. & Haglund, B. (2011). Samtalspromenader ó barns berättelser om meningen med fritids. I Klerfelt, A. & Haglund, B. (red). *Fritidspedagogik ó fritidshemmets teorier och praktiker*. Stockholm: Liber.
- Kungliga Skolöverstyrelsen (1962). *Läroplan för grundskolan*. Stockholm.
- Kvale, S. & Brinkman, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2:a uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Nationalencyklopedin* (2014). Demokrati.
www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/demokrati [2014-09-16].
- Patel, R. & Davidsson, B. (2003). *Forskningmetodikens grunder*. Studentlitteratur.
- Persson, S. (2008). *Forskning om villkor för yngre barns lärande i förskola, förskoleklass och fritidshem*. Vetenskapsrådets rapportserie 11:2008.
- Pihlgren, A. S. (2011). Barns inflytande och värdegrund. I Pihlgren, A S. (red). *Fritidshemmet*. Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2003). Delaktighet som värdering och pedagogik. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 8(1-2), ss.70-84. Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Rönnlund, M. (2013). Elevinflytande i en skola i förändring. *Utbildning & Demokrati*, 22(1), ss.65-83.
- Salamancadeklarationen och Salamanca +10 (2006). *Barnkonventionen*. Svenska Uneskorådets skriftserie. [2014-09-05]. Tillgänglig:
www.spsm.se/PagesFiles/4587/Barnkonventionen.pdf
- Selberg, G. (2001). *Främja eleverns lärande genom elevinflytande*. Lund: Studentlitteratur.
- Skolinspektionen (2010). *Kvalitet i fritidshem Kvalitetsgranskning*. Rapport 2010:3 Stockholm.
- Skolverket (1998). *Förordning (SKOLFS 1994:1) om läroplan för det obligatoriska skolväsendet*. Stockholm.
- Skolverket (2000). *Finns fritids?* Rapport 186. Stockholm.

Skolverket (2005). *Skolverkets lägesbedömning*. Rapport 264. Stockholm.

Skolverket (2007). *Allmänna råd och kommentarer Kvalitet i fritidshem*. Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2011). *Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2013). *Vilka möjligheter och risker finns med elevinflytande?* Tillgänglig: www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik/tema-elevperspektiv/vilka-mojligheter-och-risker-finns-med-elevinflytande-1.195587 [2014-09-16].

Skolverket (2014). *Allmänna Råd med kommentarer Fritidshem*. Stockholm: Fritzes.

Skolöverstyrelsen (1969). *Läroplan för grundskolan Allmän del*. Stockholm: Liber.

Skolöverstyrelsen (1980). *Läroplan för grundskolan Allmän del Mål och riktlinjer Kursplaner Timplaner* Stockholm: Liber Utbildningsförlaget.

Sommer, D., Pramling Samuelsson, I. & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. Stockholm: Liber.

SOU 1948:27. *1946 års skolkommissions betänkande med förslag till riktlinjer för det svenska skolväsendets utveckling*. Stockholm.

Sundgren, G. (2011). John Dewey ó reformpedagog för vår tid? I Forssell, A. (red) *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber.

Svenska Akademiens ordlista (2014). Inflytande. www.svenskaakademien.se/ordlista [2014-09-16].

Säljö, R. (2011). L. S Vygotskij - forskare, pedagog och visionär. I Forssell, A. (red) *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber.

Tholander, M. (2005). Värdegrund, demokrati och inflytande ur ett elevperspektiv. *Utbildning & Demokrati*, 14(3), ss.7-30.

Thornberg, R. & Elvstrand, H. (2012). *Children's experiences of democracy, participation, and trust in school*. International Journal of Educational Research (53), ss.44-54. Linköping: Linköping University. Tillgänglig: www.dx.doi.org/10.1016/j.ijer.2011.12.010 [2014-09-25].

Hej!

Vi är två studenter från lärarprogrammet med inriktning mot fritidshem på högskolan Kristianstad. Vi läser nu vår sista termin och är i full gång med att skriva vårt examensarbete i pedagogik. Vårt arbete handlar om demokrati och elevinflytande på fritidshemmet.

Syftet med vår uppsatts är att undersöka om eleverna är medvetna om sitt inflytande och de demokratiska värderingar som ska finnas på ett fritidshem.

Vi har fördjupat oss i forskning och litteratur kring vårt aktuella ämne och behöver nu också hjälp av några elever för intervju. Vi vill därför intervjua elever som ingår i fritidshemmets verksamhet runt om i Linköping. Intervjun kommer bestå av sex frågor. Vi beräknar att intervjun tar ca 20-30 min.

Vi kommer vid intervjun och i vårt arbete att ta hänsyn till forskningsetniska principer vilket innebär att deltagandet är frivilligt och att du när som helst kan avbryta intervjun och ditt deltagande.

Barnets deltagande kommer att behandlas konfidentiellt och resultatet kommer endast att användas i forskningsändamål.

Vid frågor och funderingar är ni välkomna att kontakta oss för mer information.

Med vänliga hälsningar

Jessica Svalin - vespa69@hotmail.com

Ida Cardelli - ida.cardelli@telia.com

Frågor till samtalspromenader

Bilaga 2

På vilken plats vill du helst vara på fritidshemmet?

På vilken plats får du bestämma på fritidshemmet?

På vilken plats får du berätta om vad du tycker och tänker på fritidshemmet?

På vilken plats bestämmer ni tillsammans på fritidshemmet?

Var brukar ni komma överens och turas om att bestämma på fritidshemmet?

Var lyssnar öfritidsfröknarnaö på vad du vill göra?

Vart får du aldrig vara med och bestämma på fritidshemmet?

Didaktiska frågor efter samtalspromenaderna

Varför har du valt denna plats?

Vad görs/ görs inte här?

Var brukar du vara på denna plats?

När är ni här?

Hur gör ni på denna plats? / hur uppfattar duí ?

Undersökning om elevinflytande på fritidshemmet

1. Hur ofta får du vara med och påverka verksamheten?

Sällan   Ibland   Ofta   Mycket ofta

2. Hur känner du dig när du får vara med och bestämma?

Ledsen   Ingenting   Glad   Mycket glad

3. Hur ofta får du bestämma vilka du ska leka med?

Sällan   Ibland   Ofta   Mycket ofta

4. Hur ofta får du vara med och planera vad ni ska göra?

Sällan   Ibland   Ofta   Mycket ofta

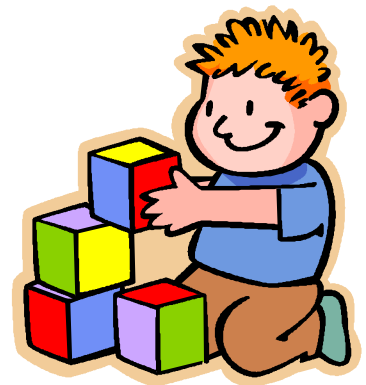
5. Vad vill du bestämma över?

í .
í .

6. Vad skulle du helst vilja ha inflytande över?

Planeringen   Kompisarna   Leken

Verksamheten   Leksakerna   Tiden

Hej!

Denna enkät handlar om fritidshemmet.

Vi vill få reda på vilket inflytande du har på ditt fritidshem.

Med elevinflytande menar vi till exempel hur mycket du får vara med och bestämma över under din dag på fritidshemmet eller om du får vara med och planera vad ni ska göra för något.

Tack för att du hjälper oss genom att svara på våra frågor

Ida Cardelli & Jessica Svalin